

***Elemente de noutate în desfășurarea
urmăririi penale aduse prin Noul Cod de
procedură penală***

***Formator: Ruxandra-Paula Răileanu,
Procuror la Parchetul de pe lângă Tribunalul București
detașat la S.N.G.***

CUPRINS:

Introducere

Măsuri conținute de Noul Cod de procedură penală:

Reglementarea în mod expres, a principiilor fundamentale ale procesului penal.

Acțiunea penală și acțiunea civilă

- 1. Participanții*
- 2. Competența organelor judiciare*
- 3. Organele de urmărire penală și competența acestora*
- 4. Incompatibilitatea și strămutarea*
- 5. Subiecții procesuali principali*
- 6. Părțile și drepturile acestora*
- 7. Avocatul. Asistența juridică și reprezentarea*

Probe, mijloacele de probă și procedeele probatorii

- 1. Ascultarea persoanelor*
- 2. Identificarea persoanelor sau a obiectelor*
- 3. Tehnici speciale de supraveghere sau cercetare*
- 4. Conservarea datelor informatice, a datelor referitoare la traficul informațional sau a celor provenite din sisteme de telecomunicații*
- 5. Percheziția*
- 6. Expertiza*
- 7. Fotografierea și amprentarea suspectului, inculpatului sau a altor persoane*

Măsurile preventive și alte măsuri procesuale

Acte procesuale și procedurale comune

Urmărirea penală

Procedura camerei preliminare

Proceduri speciale

- 1. Acordul de recunoaștere a vinovăției*

*Elaborarea materialului a avut în vedere - modificările și completările ulterioare publicării Legii privind Codul de procedură penală, până la 07 februarie 2014. Astfel, **Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, care a fost modificată și completată până în prezent prin: Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 19 aprilie 2012 și - Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2014 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2014.***

Introducere

Intrat în vigoare în ianuarie 1969, fostul Cod de procedur penal a trebuit inițial să fac față rigorilor procesului penal ale statului totalitar, pentru ca ulterior, cu multiple modificări, să fie adaptat exigențelor unui stat democratic. Ratificarea în 1994 a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale a condus la aplicarea direct în cadrul procesului penal a standardelor europene de protecție, constatându-se numeroase situații în care normele de procedur penal române se aflau într-o vividă contradicție cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO).

Actuala reglementare a procesului penal a fost supusă unor frecvente intervenții legislative care au vizat diferite instituții procesuale, ceea ce a condus la o interpretare și aplicare neunitară, lipsită de coerență a legii procesual penale, cu repercusiuni asupra eficienței și finalității actului de justiție.

Realitățile vieții juridice actuale au relevat și lipsa de celeritate a desfășurării proceselor penale în general.

Principalele probleme cu care se confruntă sistemul judiciar penal actual sunt legate de supraîncărcarea parchetelor și instanțelor, durata excesivă a procedurilor, și nefinalizarea dosarelor din motive procedurale.

Aspectele privind măsura arestării preventive, durata procedurilor, a ezării competențelor și probatoriul în materie penală au constituit obiectul mai multor cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în care România este parte. Așa fiind, a devenit evidentă necesitatea de a elimina deficiențele care au generat condamnarea României de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în repetate rânduri.

Actualul sistem procedural reglementat de Codul de procedur penal din 1969, supus unor frecvente intervenții legislative asupra diferitelor instituții, a condus la o aplicare și interpretare neunitară a legii procesual penale. De aceea, apare ca evidentă necesitatea creării cadrului adecvat pentru ca Înalta Curte de Casație și Justiție să-și poată îndeplini rolul în interpretarea și aplicarea unitară a legii procesual penale.

În considerarea deficiențelor cu care se confruntă sistemul procedural penal, a apărut necesitatea gândirii unui sistem modern, care să răspundă imperativelor creșterii unei justiții adaptate așteptărilor sociale, precum și creșterii calității acestui serviciu public.

În acest context, a fost adoptat de către Parlament noul Cod de Procedur Penal Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedur penal, publicat în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010, care a fost modificat și completat până în prezent prin: - Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicat în Monitorul Oficial nr. 258 din 19 aprilie 2012 și - Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedur penal și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicat în Monitorul Oficial nr. 515 din 14 august 2013 și O.U.G. 3/2014.

Prin noul Cod de procedur penal s-a impus o intervenție legislativă care a vizat reducerea duratei proceselor și simplificarea procedurilor judiciare penale, prin introducerea de noi instituții, cum este acordul de recunoaștere a vinovăției, compatibilizarea mijloacelor de probă sau a procedurilor probatorii actuale cu standardele europene în materie, reducerea

gradelor de jurisdic ie, precum i prin reglementarea recursului în casa ie, ca o cale extraordinar de atac.

Prin adoptarea noului Cod de procedur penal se asigur crearea unei jurispruden e unitare la nivel na ional, cu respectarea celor mai exigente standarde interna ionale în materie procesual penal , respectiv standardele Cur ii Europene a Drepturilor Omului.

Noul Cod de procedur penal are drept scop esen ial crearea unui cadru legislativ modern în materie procesual penal , care s r spund pe deplin imperativelor func ion rii unei justii moderne, adaptate a tept rilor sociale, precum i necesit ii cre terii calit ii acestui serviciu public.

Dispozi iile noului Cod de procedur penal urm resc s r spund unor cerin e actuale, precum accelerarea duratei procedurilor penale, simplificarea acestora i crearea unei jurispruden e unitare, în acord cu jurispruden a Cur ii Europene a Drepturilor Omului. În egal m sur , prin noul Cod de procedur penal se urm re te s r spund i exigen elor de previzibilitate a procedurilor judiciare ce decurg din Conven ia european pentru ap rarea drepturilor omului i a libert ilor fundamentale i, implicit, din cele statuate în jurispruden a Cur ii Europene a Drepturilor Omului.

S-a inten ionat ca noul Cod de procedur penal s modifice corespunz tor toate acele solu ii care au devenit desuete sau care au eviden iat o serie de anomalii în practic i s introduc solu ii noi, bazate pe experien e comparative pozitive sau orientate c tre efectele favorabile a teptate, toate ca urmare a studiului doctrinei dreptului procesual penal din sistemul intern i din sistemele europene.

Noul Cod de procedur penal î i p streaz caracterul predominant continental european, dar ca noutate, introduce multe elemente de tip adversial, adaptate corespunz tor la propriul nostru sistem legislativ.

Astfel, se introduc o serie de solu ii noi, care se concentreaz în esen pe facilitarea unui proces de decizie rapid i eficient într-o cauz penal , acordându-se în acela i timp respectul cuvenit drepturilor i libert ilor fundamentale ale tuturor subiec ilor procedurii penale.

La elaborarea solu iilor legislative ale noului Cod de procedur penal al României au fost avute în vedere instrumente normative na ionale i interna ionale, dintre care amintim urm toarele:

- Constitu ia României, republicat ;
- Codul de procedur penal al României în vigoare;
- Codul de procedur penal francez;
- Codul de procedur penal italian;
- Codul de procedur penal german;
- Codul de procedur penal sârb;
- Codul de procedur penal al Bosniei Her egovina;
- Conven ia european pentru ap rarea drepturilor omului i a libert ilor fundamentale;

Măsuri conținute de Noul Cod de procedură penală

Reglementarea în mod expres, a principiilor fundamentale ale procesului penal.

Denumite de Codul de procedur penal din 1968 (în continuare C. pr. pen. 1968) ca fiind șreguli de baz ale procesului penalö, principiile fundamentale reprezint regulile generale aplicabile în tot cursul procesului penal, în vederea asigur rii atingerii scopului acestuia.

Articolele 2-8 din C. pr. pen. 1968 prevedeau ca principii fundamentale ale procesului penal: legalitatea i oficialitatea procesului penal, aflarea adev rului, rolul activ, garantarea libert ii persoanei, garantarea dreptului la ap rare, respectarea demnit ii umane,

prezumia de nevinovăție, limba în care se desfășoară procesul penal și folosirea limbii oficiale prin interpret. Aceste principii se regăsesc și în Constituția României, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ori în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Ratificarea în 1994 a Convenției (europene) pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale a condus la aplicarea direct în cadrul procesului penal a standardelor europene de protecție. Cu ocazia numeroaselor cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în care România este parte s-au constatat situații în care normele de procedură penală române se aflau într-o vâdită contradicție cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceasta, datorită faptului că vechea reglementare a procesului penal a fost supusă unor frecvente intervenții legislative care au vizat diferite instituții procesuale, lucru care a condus la o interpretare și aplicare neunitară a legii procesuale penale, lipsită de coerență, cu repercusiuni asupra eficienței și finalității actului de justiție.

În general, realitățile vieții juridice au relevat și lipsa de celeritate a desfășurării proceselor penale.

În considerarea deficiențelor cu care s-a confruntat sistemul procedural penal, a apărut necesitatea gândirii unui nou sistem modern, care să răspundă cerințelor și creșterii unei justiții adaptate așteptărilor sociale.

Astfel, s-a impus o intervenție legislativă care a vizat în principal reducerea duratei proceselor și simplificarea procedurilor judiciare penale, prin introducerea de noi instituții, fiind adoptat de către Parlamentul noul Cod de procedură penală. (în continuare n. C. pr. pen.)¹

II. Principii noi. Premisa majoră avută în vedere la construcția n. C. pr. pen. a fost aceea că șun proces penal echitabil, desfășurat într-un termen rezonabil, nu poate fi asigurat fără realizarea acestuia pe pilonii unor noi principii care, să oblige organele judiciare la înfăptuirea unei justiții penale independente și imparțiale, în măsură să instaureze în opinia publică respectul și încrederea în actul de justiție.²

Aceste noi principii reprezintă reguli generale prezente în legislațiile din statele Uniunii Europene, care stau la baza procesului penal modern, regulile a căror valabilitate și eficiență au fost verificate de practica judiciară și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Noile reguli au scopul de a asigura și garanta respectarea prezumției de nevinovăție, a egalității de șanse a părților, dar și de a înlătura anacronismele, incompatibilitățile în exercitarea funcțiilor judiciare, ineficiența și lipsa de celeritate în procesul penal, precum și de a asigura protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pentru realizarea acestor obiective a fost regândit și restabilit locul și rolul fiecărui organ judiciar și au fost introduse noi instituții, pe poziții și competențe care să garanteze separarea funcțiilor judiciare în procesul penal și să asigure desfășurarea operativă a procedurilor, imparțialitatea și credibilitatea în exercitarea atribuțiilor fiecărui organ judiciar.

De aceea, în n. C. pr. pen. au fost introduse, alături de principiile clasice, principii noi, precum „*cel al separării funcțiilor judiciare în procesul penal, al obligativității acțiunii penale strâns legat de cel subsidiar al oportunității, al dreptului la un proces echitabil desfășurat într-un termen rezonabil, al dreptului la libertate și siguranță, ne bis in idem, iar în materia probațiunii, al loialității în obținerea probelor.*”³

Noile dispoziții denumesc principiile fundamentale ca fiind: șnorme de procedură penală, care reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală, care șurmesc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul

¹ Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, care a fost modificată și completată până în prezent prin: Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 19 aprilie 2012 și - Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2014 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2014.

² A se vedea expunerea de motive la Legea 135/2010 privind Codul de procedură penală, forma transmisă Parlamentului României, disponibil pe site-ul www.just.ro consultat la 19 februarie 2014, p. 3.

³ *Ibidem.*

penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penal, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.⁴

Se prestează în continuare ideea din doctrină că principiile procesului penal se aplică într-o continuă interacțiune și condiționare reciprocă. Principiul legalității constituie un principiu cadru în cadrul căruia se realizează celelalte principii. Toate principiile sunt înscrise în lege, se realizează în formele prevăzute de lege. Aflarea adevărului se află, de asemenea în legătură cu toate celelalte principii.

Din motive de ordin practic, atenția analizei se va opri numai asupra noilor principii introduse prin dispozițiile n. C. pr. pen.

II. 1) Separarea funcțiilor judiciare. Din categoria noilor principii, s-a presupus că cel referitor la separarea funcțiilor judiciare în procesul penal va îmbunătăți în mod considerabil calitatea actului de justiție⁵. Acest principiu proclamă și garantează că în procesul penal se exercită șpatru funcții judiciare: *cea de urmărire penală* (prin organele de cercetare penală și procuror), *cea de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale în cursul urmăririi penale* (prin judecătorul de drepturi și libertăți), *cea de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată* (prin judecătorul de cameră preliminară) și nu în ultimul rând, *cea de judecată* (de către instanțele de judecată).⁶

Astfel, potrivit art. 3 din n. C. pr. pen., cu privire la separarea funcțiilor judiciare, se prevede că: §(1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:

- a) funcția de urmărire penală;
- b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;
- c) funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată;
- d) funcția de judecată.

(2) Funcțiile judiciare se exercită din oficiu, în afară de cazul când, prin lege, se dispune altfel.

(3) În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată.

(4) În exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată.

(5) Asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul desemnat cu atribuții în acest sens, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(6) Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimiteri în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii.

(7) Judecata se realizează de către instanțele, în complete legal constituite.

II. 2) Ne bis in idem. Potrivit art. 6 din n. C. pr. pen.: § Nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când fafă de aceeași persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică. Acest principiu nu este altceva decât transpunerea în dispozițiile procesuale penale a articolului 4 al Protocolului nr. 7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care reglementează dreptul persoanei de a nu fi urmărită penal, judecată sau condamnată din nou pentru aceeași faptă. Scopul acestui principiu este acela de a interzice reluarea procedurilor penale ce au fost închise printr-o

⁴ Art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare până la data de 7 februarie 2014.

⁵ A se vedea nota de subsol cu nr. 2, p. 3.

⁶ *Ibidem.*

hot rre judec toreas penal ⁷ definitiv . Acest principiu devine aplicabil ori de cte ori organele judiciare competente formuleaz din nou impotriva unei persoane o Ńacuz ie n materie penal ⁸ pentru s vr irea unei infrac iuni, dup pronun area unei hot rri penale definitive de achitare sau condamnare cu privire la aceea i fapt . Pentru aplicabilitatea acestui principiu se cer ndeplinite urm toarele condi ii:

- a) s se fi pronun at anterior o hot rre penal cu privire la aceea i fapt , condi ia fiind ndeplinit chiar dac hot rrea a fost pronun at sub alt ncadrare juridic ;
- b) hot rre penal s fie definitiv ;
- c) aceea i persoana s fie urm rit sau judecat pentru s vr irea aceleia i fapte, condi ia fiind ndeplinit chiar dac fapta are alt ncadrare juridic dec t cea re inut n hot rrea penal definitiv pronun at anterior.⁹

Dispozi ii asem n toare erau consacrate i n vechea reglementare cnd legiuitorul rom n a prev zut la art. 10 alin. (1) lit. j) din C. pr. pen. 1968, autoritatea de lucru judecat a unei hot rri penale definitive drept cauz de impiedicare a punerii n mi care sau exercitare a ac iunii penale.¹⁰

II. 3) Obligatorietatea punerii n mi care Ńi a exercitrii ac iunii penale - Principiul oportunită ii. Potrivit art. 7 alin. (2) din n. C. pr. pen.: Ń n cazurile i n condi iile prev zute expres de lege, procurorul poate renun a la exercitarea ac iunii penale dac , n raport cu elementele concrete ale cauzei, nu exist un interes public n realizarea obiectului acesteia. ^o

II. 4) Caracterul echitabil Ńi termenul rezonabil al procesului penal. Articolul 8 din n. C. pr. pen. prevede c : Ń Organele judiciare au obliga ia de a desf ura urm rirea penal i judecata cu respectarea garan iilor procesuale i a drepturilor p r ilor i ale subiec ilor procesuali, astfel nc t s fie constatate la timp i n mod complet faptele care constituie infrac iuni, nicio persoan nevinovat s nu fie tras la r spundere penal , iar orice persoan care a s vr it o infrac iune s fie pedepsit potrivit legii, ntr-un termen rezonabil. ^o

Desf urarea procesului penal ntr-un termen rezonabil presupune promptitudine n desf urarea activit ii judiciare, calitate n efectuarea actelor procesuale i procedurale, simplificare n ndeplinirea formelor procesuale i eficacitate optim n realizarea scopului procesului penal,¹¹ principiu ce decurge din prevederile art. 6 parag. 1 din Conven ia (european) pentru ap rarea drepturilor omului i a libert ilor fundamentale, conform c ruia, orice persoan are dreptul la un proces echitabil i ntr-un termen rezonabil.

II. 5) Principiul loialitrii administrrii probelor. n paralel cu principiile men ionate, menite s reduc durata cauzelor penale i, implicit costurile i consumul de resurse umane, n materia proba iunii a fost introdus un set de reguli care consacr principiul loialit ii n ob inerea probelor.

Aceste reguli, care prev d sanc iunea excluderii probelor ob inute nelegal sau neloial, vor determina cre terea profesionalismului organelor judiciare n ob inerea probelor pe de-o parte, iar pe de alt parte, vor garanta respectarea ferm a drepturilor p r ilor un proces echitabil.

Se poate afirma, c este reglementat pentru prima oar n mod expres principiul loialit ii procedurilor n administrarea probelor, n vederea evit rii utiliz rii oric ror strategii sau manopere ce ar putea avea ca scop administrarea cu rea-credin a unui mijloc de prob sau care ar putea avea ca efect provocarea comiterii unei infrac iuni pentru ob inerea unui mijloc de prob , n scopul protej rii demnit ii persoanei, precum i a dreptului acesteia la un proces echitabil i la via privat . ns , acestea nu sunt altceva dec t o reformulare i

⁷ A se vedea C.E.D.O., hot rrea din 23 octombrie 1995, n cauza Gradinger contra Austriei, parag. 53, disponibil pe site-ul www.echr.coe.int.

⁸ Art. 6 parag. 1 din Conven ia (european) pentru ap rarea drepturilor omului i a libert ilor fundamentale.

⁹ A se vedea n acest sens, M. Udriou, O. Predescu, *Conven ia european a drepturilor omului Ńi dreptul procesual penal rom n*, Editura C. H. Beck, Bucure ti, 2007, p.634.

¹⁰ A se vedea n acest sens, *Idem*, *Protec ia european a drepturilor omului Ńi procesul penal rom n - Tratat*, Editura C. H. Beck, Bucure ti, 2008, p.415; *Idem*, *Conven ia european a drepturilor omului Ńi dreptul procesual penal rom n*, loc. cit., p.637.

¹¹ A se vedea I. Neagu, *Tratat de procedur a penal a. Partea General a*, Editura GLOBAL LEX, Bucure ti, 2007, p. 106-107.

ridicarea la rang de principiu, a dispozițiilor art. 68 din C. pr. pen. 1969, cu privire la interzicerea mijloacelor de constrângere în scopul de a se obține probe.¹²

Potrivit dispozițiilor art. 68 alin. (1) din C. pr. pen. 1968: „Este oprit a se întrebuința violența, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri, în scopul de a se obține probe. De asemenea, este oprit a determina o persoană să sâmbărească sau să continue sămbărească una sau mai multe fapte penale, în scopul obținerii unei probe.”

În doctrină s-a arătat că principiul loialității în administrarea probelor interzice utilizarea oricărei strategii sau manopere care are ca scop administrarea, cu rea credință, a unui mijloc de probă, dacă prin aceste mijloace se aduce atingere demnității persoanei, drepturilor acesteia la un proces echitabil sau la viața privată.¹³

Folosirea unui investigator sub acoperire în scopul surprinderii în flagrant delict de trafic de droguri a făptuitorului nu constituie o încălcare a prevederilor art. 68 alin. (2) C. pr. pen. 1968, întrucât, de vreme ce făptuitorul a luat hotărârea de a comite și a comis în mod repetat acțiuni specifice traficului de droguri mai înainte de a se fi întâlnit cu investigatorul sub acoperire, nu investigatorul sub acoperire este cel care îl determină să sâmbărească sau să continue sămbărească una sau mai multe fapte penale.¹⁴

Se reține, deci potrivit art. 101 din n. C. pr. pen.:

§(1) Este oprit a se întrebuința violența, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri în scopul de a se obține probe.

(2) Nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanei de a-și aminti și de a relatea în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei. Interdicția se aplică chiar dacă persoana ascultată și-a dat consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare.

(3) Este interzis organelor judiciare penale sau altor persoane care acționează pentru acestea să provoace o persoană să sâmbărească ori să continue sămbărească una sau mai multe fapte penale, în scopul obținerii unei probe.

Excluderea este o sancțiune procesuală specifică, aplicabilă în materia probelor administrate cu încălcarea principiilor legalității și loialității.¹⁵ Aceasta sancțiune are un domeniu de aplicare special, deosebindu-se, astfel, de sancțiunea nulității ce se aplică numai actelor procesuale sau procedurale.

Excluderea probelor se poate dispune în cazul în care se constată o încălcare substanțială și semnificativă a unei dispoziții legale privind administrarea probatoriului care, în împrejurările concrete ale cauzei, face ca menținerea mijlocului de probă astfel administrat să aducă atingere caracterului echitabil al procesului penal. Prin urmare, în această ipoteză prevăzută de noul Cod de procedura penală, sancțiunea excluderii se aplică *de iure*.

Instituția excluderii probelor nelegal sau neloial administrate cunoaște o reglementare detaliată, fiind însuși teoria legitimității, care plasează dezbaterile într-un context mai larg, având în vedere funcțiile procesului penal și ale hotărârii judecătorești cu care acesta se finalizează. Având în vedere natura acestei instituții, probele administrate cu încălcarea dispozițiilor legale pot fi în mod excepțional folosite dacă prin aceasta nu se aduce atingere caracterului echitabil al procesului penal în ansamblu. Probele obținute prin tortură, tratamente inumane sau degradante nu pot fi folosite în cadrul procesului penal.

Astfel, se prezumă, în mod absolut, că va fi adus întotdeauna atingere caracterului echitabil al procesului penal în condițiile în care probele sunt obținute prin tortură, tratamente inumane sau degradante.

II.6) 1. Implicațiile jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului asupra excluderii probelor neloial sau nelegal administrate. În condițiile în care reclamantul a fost determinat de doi investigatori sub acoperire să sâmbărească o infracțiune pentru care, ulterior

¹² Asemenea dispoziții existau în C. pr. pen. 1968, ele sunt considerate ca fiind o garanție în plus menită să sporească eficacitatea luptei împotriva tratamentelor inumane sau degradante. Pentru explicații suplimentare a se vedea I. Neagu, *op.cit.*, p. 95. În același sens, a se vedea și M. Udrioiu, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit.*, p.789.

¹³ *Ibidem*, p.349.

¹⁴ A se vedea Înalta Curte de Casa și Justiție, S. pen. Dec. nr. 5169/2003, Buletinul jurisprudenței 2003 p.733-735 citat și de G. Antoniu, A. Vlăceanu, A. Barbu, *Codul de procedură penală - texte, jurisprudență, hotărâri C.E.D.O.*, Editura Hamangiu, București, 2006, p.74-75.

¹⁵ Deși termenul de loialitate este derivat din adjectivul latin *legalis*, în limbajul actual el are o semnificație de ordin moral. În același sens, a se vedea și M. Udrioiu, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit.*, p.348.

a fost condamnat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a precizat că folosirea agenților sub acoperire, al cărui rol nu are nimic în comun cu acela al agenților provocatori, trebuie să fie restricționat, iar garanțiile trebuie să fie acordate chiar și în cazul în care este vorba de lupta împotriva traficului de droguri, interesul public neputând justifica folosirea probei obținute ca urmare a unei provocări din partea poliției. Această intervenție și utilizarea ei în procedura penală l-au privat pe reclamant *ab initio* și definitiv de un proces echitabil.¹⁶

Folosirea unor astfel de probe, obținute ca rezultat al unei violări a unuiu din drepturile esențiale garantate de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ridică întotdeauna chestiuni serioase cu privire la echitatea procedurilor. În special, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că folosirea ca parte a probelor în procedurile penale ale declarațiilor obținute ca rezultat al torturii atrage după sine inechitatea întregii proceduri, indiferent de faptul dacă admiterea probelor a fost decisiv pentru condamnarea reclamantului. Punerea la baza unei condamnări a probelor obținute ca rezultat al actelor de tortură șpermite indirect legalizarea unei forme de comportament condamnat din punct de vedere moral pe care autorii articolului 3 au dorit să-l interzică sau, cu alte cuvinte, șpermite brutalitatea sub acoperirea legii.¹⁷

În același sens, Curtea de Casație franceză a apreciat că trebuie reținut drept provocare polițienească care determină inadmisibilitatea mijloacelor de probă administrate prin încălcarea garanțiilor procesului echitabil și a principiului loialității, activitatea unui agent de poliție chiar străin, de a oferi utilizatorilor de internet conectarea la un site pedo-pornografic.¹⁸

O altă instituție nou introdusă este și excluderea probelor nelegale derivate ce are ca obiect înțurarea mijloacelor de probă administrate în mod legal, dar care sunt derivate din probe obținute în mod ilegal. Excluderea probei derivate își găsește aplicabilitate numai în cazul în care între proba administrată ilegal și proba derivată ulterior administrată există o legătură de cauzalitate necesară, iar organele judiciare au folosit în mod principal și direct datele și informațiile obținute din proba ilegală, fără vreun alt surs alternativ și fără să existe posibilitatea certă că acestea să fie descoperite în viitor, pentru a administra în mod legal mijlocul de probă derivat.

Potrivit art. 102 din n. C. pr. pen.: §(1) Probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite în cadrul procesului penal.

(2) Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.

(3) Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei.

(4) Probele derivate se exclud dacă au fost obținute în mod direct din probele obținute în mod nelegal și nu puteau fi obținute în alt mod.

Tortura¹⁹ desemnează acel tratament inuman aplicat deliberat care provoacă suferințe fizice sau psihice extrem de grave și crude, produse de un agent al autorității sau de o persoană care acționează la instigarea sau consimțământul acestuia în scopul obținerii de informații, murturii etc.

Probele derivate sunt probe administrate în mod legal, dar care se află în strânsă legătură cu probele obținute în mod nelegal. Astfel, practica și doctrina au definit șefectul la distanță sau șefructele pomului otrăvit (fruits of the poisonous tree)²⁰.

Sub acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului dezvoltă principiul „Fructele pomului otrăvit”²¹, care impune excluderea mijloacelor de probă administrate în

¹⁶ A se vedea C.E.D.O., hotărârea din 9 iunie 1998, în Cauza Teixeira de Castro contra Portugaliei, paragrafe 34-36, disponibil pe site-ul www.echr.coe.int, citat în G. Antoniu, A. Vlăceanu, A. Barbu, *op. cit.*, p. 248.

¹⁷ A se vedea C.E.D.O. hotărârea din 9 ianuarie 2003 în cauza Çöz contra Turciei, paragrafe 99 și 104; C.E.D.O. hotărârea din 17 octombrie 2006 în cauza Göçmen contra Turciei, paragraf 73, disponibile pe site-ul www.echr.coe.int și www.jurisprudentacedo.com.

¹⁸ A se vedea M. Udriou, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit.*, p. 349, *Apud*, S. Guinchard, J. Buisson, *Procédure pénale*, p. 434.

¹⁹ A se vedea C.E.D.O., hotărârea din 27 iunie 2000 în cauza Salman contra Turciei, paragraf 114, citat în G. Antoniu, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit.*, p. 43.

²⁰ M. Udriou, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit.*, p. 351, *Apud*, D. E. Hall, *Criminal Law and Procedure*, Editura Thomson Delmar Learning, 2003, p. 303-304.

²¹ A se vedea C.E.D.O., hotărârea din 30 iunie 2008 în cauza Gafgen contra Germaniei, paragrafe 152-153, 160, 173, disponibil pe site-ul www.echr.coe.int.

mod legal, dar care sunt derivate (în strâns leg tur) din probele ob inute în mod ilegal. Altfel spus, dac sursa probant ș pomulö, este lovit de nulitate atunci toate probele ob inute cu ajutorul ei șfructeleö vor fi tot a a. În consecin , men inerea mijlocului de prob astfel administrat, aduce atingere caracterului echitabil al procesului penal în ansamblu.

Prin urmare, dac organele de urm rire penal au administrat o prob cu înc lcare a principiilor legalit ii i loialit ii, aducând atingere drepturilor garantate, iar din aceste mijloace de prob au rezultat fapte sau împrejur ri ce au condus în mod direct i necesar la administrarea în mod legal a altor mijloace de prob (*administrarea mijlocului nelegal fiind o condiție sine qua non pentru administrarea mijlocului de probă legal*), cu privire la acestea din urm se ridic problema excluderii sau men inerii acestui mijloc de prob derivat. Astfel, ele vor fi excluse, instan ele neputându- i fundamenta hot rârea pe aceste probe derivate.

Aplicarea institui ei excluderii probelor derivate presupune analiza posibilit ii excluderii probelor administrate în mod legal, dar care sunt derivate (în strâns leg tur) din probe ob inute în mod ilegal.

În aplicarea acestei reguli în doctrina²² i în jurispruden a instan elor europene sau americane s-a ar tat ca probele administrate în mod legal (probele derivate) ulterior nu sunt excluse dac : a) leg tura dintre proba administrata ilegal i probele administrate ulterior legal este marginal , adic leg tura de cauzalitate a devenit a a de atenuat încât a disp rut nelegalitatea; b) dac proba ulterioara putea fi ob inut i prin alte mijloace legale, diferite de proba ini ial administrat ilegal (dintr-o surs independent); c) dac proba ulterior administrat , chiar dac este legat de proba ini ial administrat în mod nelegal, ar fi fost în mod inevitabil descoperit ulterior prin mijloace legale.

Prin urmare, dac probele derivate, legal administrate, sunt ob inute direct i necesar din probe ob inute prin tortur , tratamente inumane sau degradante, va opera sanc iunea excluderii probelor derivate.

Astfel, referitor la principiile men ionate, prin institui ia camerei preliminare, (sediul materiei: art. 342 ó 348 din n. C. pr. pen.) s-a urm rit s se r spund exigen elor de legalitate, celeritate i echitate a procesului penal.²³

Camera preliminar a fost conceput ca o institui e nou , inovatoare, ce are ca scop crearea unui cadru legislativ modern, care s înl ture durata excesiv a procedurilor în faza de judecat . Prin reglementarea procedurii camerei preliminare s-a urm rit rezolvarea chestiunilor ce in de legalitatea trimiterii în judecat i de legalitatea administr rii probelor, asigurându-se premisele pentru solu ionarea cu celeritate a cauzei în fond i înl turarea duratei excesive a procedurilor în faza de judecat . În acest mod, se consider c sunt eliminate unele dintre deficien ele care au condus la condamnarea României de c tre Curtea European a Drepturilor Omului pentru înc lcare a duratei excesive a procesului penal.²⁴

Aceast șinstitui e de drept procesual penal produce un efect direct, pozitiv asupra celerit ii solu ion rii unei cauze penale i înl tur o lacun a actualelor dispozi ii procesual penale, în care examinarea legalit ii rechizitoriului, a probelor administrate în cursul urm ririi penale împiedic pe durat nedeterminat începerea cercet rii judec tore ti. În acest

²² M. Udroui, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat, loc. cit., pag. 353, Apud, D. E. Hall, loc.cit., p. 304.*

²³ A se vedea nota de subsol cu nr. 2, p.18.

²⁴ *Ibidem.*

context procedura camerei preliminare cuprinde reguli care elimină posibilitatea restituirii ulterioare, în faza de judecată, a dosarului la parchet, datorită faptului că legalitatea probatoriului și a trimiterii în judecată sunt soluționate în această fază.²⁵

Potrivit art. 342 din n. C. pr. pen.: „Obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrației probelor și a efectului actelor de către organele de urmărire penală.”

Codul de procedură penală instituie competența judecătorului de cameră preliminară în verificarea conformității probelor administrate în cursul urmăririi penale cu garanțiile de echitate a procedurii. Sub acest aspect, legalitatea administrației probelor este strâns și exclusiv legată de asigurarea caracterului echitabil al procesului penal.

În acest context, dacă judecătorul va constata că se impune înlocuirea mijlocului de probă, deoarece a produs o vătămare esențială a drepturilor procesuale ale unei părți, va exclude acel mijloc de probă. Probele administrate cu încălcarea prevederilor legale sunt excluse în condițiile articolului 102 din n. C. pr. pen., iar probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecarea în fond a cauzei. Judecătorul de cameră preliminară sancționează actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii, potrivit dispozițiilor art. 280-282 din n. C. pr. pen.

Noile dispoziții urmăresc să răspundă obiectivului legat de îmbunătățirea calității actului de justiție, prin reglementarea punctuală, atât sub aspectul termenului (maxim 60 zile de la înregistrarea cauzei la instanță) în care judecătorul de cameră preliminară se pronunță, cât și sub aspectul condițiilor în care acesta dispune începerea cercetării judecătorești.²⁶

Aadar, prin conținutul dispozițiilor care reglementează camera preliminară, prin soluțiile care pot fi dispuse, sunt prevăzute criteriile în baza cărora se stabilește dacă procedura în cursul urmăririi penale a avut un caracter echitabil pentru a se putea proceda la judecarea pe fond. Astfel, când se constată că în cursul urmăririi penale probele au fost administrate în mod legal și sesizarea instanței este legală, judecătorul de cameră preliminară dispune prin încheiere începerea judecării. După începerea judecării, legalitatea sesizării poate fi contestată pentru motive noi, care nu au putut fi invocate în procedura camerei preliminare.

Judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la parchet potrivit art. 346 alin. (3) din n. C. pr. pen. dacă :

ș a) rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 alin. (3) din n. C. pr. pen., dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecării;

b) a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;

c) procurorul solicită restituirea cauzei, în condițiile art. 345 alin. (3), ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleași dispoziții.

Totodată, se prevede că : ș (4) În toate celelalte cazuri în care a constat neregularități ale actului de sesizare, a exclus una sau mai multe probe administrate ori a sancționat potrivit art. 280 - 282 din n. C. pr. pen., actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii, judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecării.

(5) Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecarea în fond a cauzei.

(6) Dacă apreciază că instanța sesizată nu este competentă, judecătorul de cameră preliminară procedează potrivit art. 50 și 51, care se aplică în mod corespunzător.

(7) Judecătorul de cameră preliminară care a dispus începerea judecării exercită funcția de judecată în cauză.

III. Concluzii. Prin contextul legislativ generat de intrarea în vigoare a n. C. pr. pen. s-a urmărit să se asigure crearea unei jurisprudențe unitare la nivel național, cu respectarea celor mai exigente standarde internaționale în materie procesual penală, respectiv standardele Curții Europene a Drepturilor Omului.

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ Potrivit art. 343 din n. C. pr. pen.: „Durata procedurii în camera preliminară este de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanță.”

Afirmatia potrivit careia în n. C. pr. pen. sunt reglementate pentru prima oară, în mod expres, principiile precum cel al loialității administrației probelor, al obligativității acțiunii penale și cel al oportunității, al dreptului la un proces echitabil desfășurat într-un termen rezonabil, al dreptului la libertate și siguranță, ne bis in idem, ar trebui privit cu rezervă, întrucât, o mare parte din aceste prevederi erau consacrate și în vechea reglementare.

Acțiunea penală și acțiunea civilă

În ceea ce privește acțiunea penală, au fost reglementate condițiile de punere în mișcare și de exercitare ale acesteia, respectiv existența probelor din care rezultă motive întemeiate de a crede că o persoană săvârșit o infracțiune și nu există cazuri care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acesteia. Totodată, a fost regândită sfera cazurilor care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, în sensul că situațiile prevăzute actualmente la art. 10 alin. 1 lit. b) și d) au fost grupate într-o singură prevedere: „fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege”, sau au fost introduse altele noi, în concordanță cu cele prevăzute în *Noul Cod Penal*, cum ar fi cea referitoare la existența unei cauze justificative sau de neimputabilitate. (art.16 din *Codul de procedură penală*).

De asemenea, ca o consecință a limitării obligativității exercitării acțiunii penale, prin recunoașterea excepțiilor bazate pe oportunitate, a fost înălțat cazul de la art. 10 alin. 1 lit. b¹, referitor la fapta care nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.

Cu privire la stingerea acțiunii penale art. 17 din *Codul de procedură penală* prevede: § (1) În cursul urmăririi penale acțiunea penală se stinge prin clasare sau prin renunțarea la urmărirea penală, în condițiile prevăzute de lege.

(2) În cursul judecării acțiunii penale se stinge prin rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitare sau încetare a procesului penal.ö

Referitor la acțiunea civilă, s-a dorit limitarea obligativității exercitării acesteia din oficiu motiv pentru care au fost regândite dispozițiile procedurale referitoare la aceasta, în scopul de a evita întârzierile în soluționarea conflictului de drept penal.

Astfel, ca principiu, acțiunea civilă se exercită în cadrul procesului penal numai în măsura în care prin aceasta nu se depășește durata rezonabilă a procesului.

În același scop, codul stabilește că acțiunea civilă nu poate fi exercitată în cadrul procesului penal, dacă dreptul la repararea prejudiciului a fost transmis pe cale convențională unei alte persoane. Dacă transmiterea acestui drept are loc după constituirea ca parte civilă, acțiunea civilă se disjunge.

Tot în scopul desfășurării cu celeritate a procesului penal, au fost menținute reglementările introduse prin *Legea 202/2010* cu privire la posibilitatea renunțării la pretențiile civile, a recunoașterii de către inculpatul a pretențiilor penale, precum și a încheierii unei tranzacții sau a unui acord de mediere.

De asemenea, s-au menținut dispozițiile introduse prin *șmica reformă* cu privire la desemnarea unei persoane care să reprezinte interesele în cadrul procesului penal a unui număr mai mare de persoane care nu au interese contrarii și s-au constituit parte civilă.

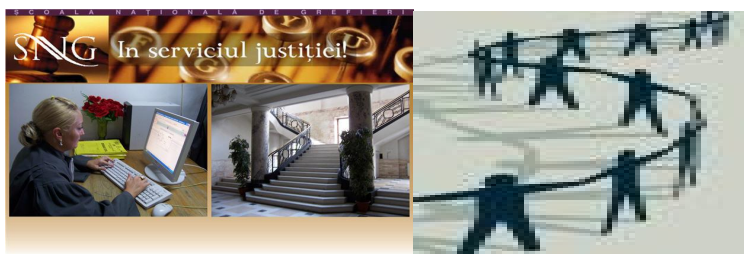
Cu privire la constituirea de parte civilă codul prevede că aceasta se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștință persoanelor vătmate acest drept. Iar în ceea ce privește introducerea în procesul penal a părților responsabile civilmente aceasta, poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, în același termen sau partea responsabilă civilmente poate interveni în procesul penal

pân la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță de judecată, luând procedura din stadiul în care se află în momentul intervenției.

Participanții în procesul penal, competența organelor judiciare, cazurile de incompatibilitate și strămutarea

Titlul III al Codului de procedură penală se referă la participanții în procesul penal, competența organelor judiciare, cazurile de incompatibilitate și modul lor de soluționare, precum și la instituția strămutării.

Prin modul de reglementare a acestor instituții, noul cod creează cadrul legislativ în care procesul penal să devină mai rapid și mai eficient, precum și în mod semnificativ mai puțin costisitor.

1. Participanții

În privința participanților în procesul penal, noul cod aduce câteva modificări substanțiale în raport de actuala reglementare. Astfel, în cadrul organelor judiciare, alături de instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, au fost cuprinși: **judecătorul de drepturi și libertăți și judecătorul de cameră preliminară**, care vor avea atribuții specifice în materia drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, respectiv în verificarea legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată.

De asemenea, au fost definite părțile în procesul penal (inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente), cu drepturile și obligațiile acestora.

Alături de părți, printre participanții la procesul penal figurează și subiecții procesuali principali (suspectul și persoana vătămată), precum și alii subiecți procesuali (martorul, expertul, interpretul, agentul procedural, organele speciale de constatare, etc.). Acestora le sunt arătate drepturile și obligațiile specifice.

De asemenea, avocatul își găsește locul printre participanții la procesul penal, fiindu-i definit rolul, poziția și atribuțiile stabilite în condițiile legii. Acesta asistă sau reprezintă părțile ori subiecții procesuali principali în procesul penal în condițiile legii.

2. Competența organelor judiciare

În raport cu actuala reglementare, noul Cod de procedură penală îi propune o echilibrare a competenței materiale a instanțelor judecătorești, în paralel cu o reorganizare a circuitului de atac și cu aplicarea principiului apropiierii justiției de cetățean. Pe planul competenței materiale și funcționale, a fost regândit împărțirea competenței de prim instanță între tribunale și judecătoria, cu precizarea că, tot judecătoria va avea competența generală, iar tribunalele o competență limitată. Astfel, potrivit art.: 35 alin. (1) Judecătoria va judeca în prim instanță toate infracțiunile, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe.

Competența funcțională și materială a tribunalului:

Potrivit art. 36 ș(1) Tribunalul judec în prim instan :

a) infrac iunile prev zute de Codul penal la art. 188 - 191, art. 209 - 211, art. 254, 263, 282, art. 289 - 294, art. 303, 304, 306, 307, 309, 345, 346, 354 i art. 360 - 367;

b) infrac iunile s vâr ite cu inten ie dep it care au avut ca urmare moartea unei persoane;

c) infrac iunile cu privire la care urm rirea penal a fost efectuat de c tre Direc ia de Investigare a Infrac iunilor de Criminalitate Organizat i Terorism sau Direc ia Na ional Anticorup ie, dac nu sunt date prin lege în competen a altor instan e ierarhic superioare;

c¹) infrac iunile de sp lare a banilor i infrac iunile de evaziune fiscal prev zute de art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea i combaterea evaziunii fiscale, cu modific rile ulterioare;

d) alte infrac iuni date prin lege în competen a sa.

(2) Tribunalul solu ioneaz conflictele de competen ivite între judec toriile din circumscrip ia sa, precum i contesta iile formulate împotriva hot rârilor pronun ate de judec torie în cazurile prev zute de lege.

(3) Tribunalul solu ioneaz i alte cauze anume prev zute de lege.ö

Cur ile de apel vor judeca toate apelurile, în timp ce Înalta Curte de Casa ie i Justi ie va judeca pe lâng apelurile împotriva hot rârilor penale pronun ate în prim instan de cur ile de apel, de cur ile militare de apel i de Sec ia penal a Înaltei Cur i de Casa ie i Justi ie i recursul în casa ie împotriva hot rârilor penale definitive - cale extraordinar de atac, precum i recursurile în interesul legii.

Atât cur ile de apel, cât i Înalta Curte de Casa ie i Justi ie vor judeca în fond cauze penale având ca obiect infrac iuni comise de anumite categorii de persoane (competen a dup calitatea persoanei). Sub acest aspect, este reglementat competen a personal , în conformitate cu prevederile Constitu iei.

Prin Legea 202/2010 s-a atribuit cur ilor de apel a competen a personal cu privire la unele infrac iuni (de exemplu, cele s vâr ite de judec torii de la cur ile de apel i de procurorii de pe lâng aceste instan e), lucru care poate conduce în practic la ivirea unor situa ii de incompatibilitate.²⁷

În aceste ipoteze, s-a apreciat c procurorul care trebuie s dispun o solu ie într-un dosar penal, sau judec torul învestit s judece, de pild , o plângere formulat împotriva unei solu ii de netrimiter e în judecat dispus cu privire la un coleg, dac apreciaz c impar ialitatea personal este tirbit datorit împrejur rilor cauzei, trebuie s formuleze cerere de ab inere. Aceast modificare legislativ menit s degreveze activitatea Înaltei Cur i de Casa ie i Justi ie a fost modificat de dispozi iile Legii 135/2010.

Competența funcțională, materială și personală a curții de apel:

Potrivit art. 38 : (1) șCurtea de apel judec în prim instan :

a) infrac iunile prev zute de Codul penal la art. 394 - 397, 399 - 412 i 438 - 445;

b) infrac iunile privind securitatea na ional a României, prev zute în legi speciale;

c) infrac iunile s vâr ite de judec torii de la judec torii, tribunale i de procurorii de la parchetele care func ioneaz pe lâng aceste instan e;

d) infrac iunile s vâr ite de avoca i, notari publici, executori judec tore ti, de controlorii financiari ai Cur ii de Conturi, precum i auditori publici externi;

e) infrac iunile s vâr ite de efii cultelor religioase organizate în condi iile legii i de ceilal i membri ai înaltului cler, care au cel pu in rangul de arhieru sau echivalent al acestuia;

f) infrac iunile s vâr ite de magistra ii-asisten i de la Înalta Curte de Casa ie i Justi ie, de judec torii de la cur ile de apel i Curtea Militar de Apel, precum i de procurorii de la parchetele de pe lâng aceste instan e;

g) infrac iunile s vâr ite de membrii Cur ii de Conturi, de pre edintele Consiliului Legislativ, de Avocatul Poporului, de adjunc ii Avocatului Poporului i de chestori;

h) cererile de str mutare, în cazurile prev zute de lege.

²⁷ În acela i sens a se vedea - judec tor Mihail Udroui - Material I.N.M. - Explica ii preliminare ale Legii 202/2010 privind unele m suri pentru accelerarea solu ion rii proceselor în domeniul penal, pag.10.

(2) Curtea de apel judec apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate în prim instanță de judecătoria și de tribunale.

(3) Curtea de apel soluționează conflictele de competență ivite între instanțele din circumscripția sa, altele decât cele prevăzute la art. 36 alin. (2), precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în cazurile prevăzute de lege.

(4) Curtea de apel soluționează și alte cauze anume prevăzute de lege.

Competența funcțională, materială și personală a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Potrivit art. 40: (1) Înalta Curte de Casație și Justiție judec în prim instanță infracțiunile de înaltă trdare, infracțiunile sârăite de senatori, deputații și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătoria Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătoria Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

(2) Înalta Curte de Casație și Justiție judec apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate în prim instanță de curțile de apel, de curțile militare de apel și de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) Înalta Curte de Casație și Justiție judec recursurile în casație împotriva hotărârilor penale definitive, precum și recursurile în interesul legii.

(4) Înalta Curte de Casație și Justiție soluționează conflictele de competență în cazurile în care este instanța superioară comună instanțelor aflate în conflict, cazurile în care cursul justiției este întrerupt, cererile de strmutare în cazurile prevăzute de lege, precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel în cazurile prevăzute de lege.

(5) Înalta Curte de Casație și Justiție soluționează și alte cauze anume prevăzute de lege.

A fost regândit, de asemenea și competența instanțelor militare, în sensul reglementării competenței tribunalului militar și a curții militare de apel. Astfel, tribunalul militar va judeca în prim instanță toate infracțiunile comise de militari până la gradul de colonel inclusiv, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe.

Competența funcțională, materială și personală curții militare de apel

Potrivit art. 39 : șCurtea militară de apel judec în prim instanță :

a) infracțiunile prevăzute de Codul penal la art. 394 - 397, 399 - 412 și 438 - 445, sârăite de militari;

b) infracțiunile privind securitatea națională a României, prevăzute în legi speciale, sârăite de militari;

c) infracțiunile sârăite de judecătoria tribunalelor militare și de procurorii militari de la parchetele militare care funcționează pe lângă aceste instanțe;

d) infracțiunile sârăite de generali, mare ali și amirali;

e) cererile de strmutare, în cazurile prevăzute de lege.

(2) Curtea militară de apel judec apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate de tribunalele militare.

(3) Curtea militară de apel soluționează conflictele de competență ivite între tribunalele militare din circumscripția sa, precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de acestea în cazurile prevăzute de lege.

(4) Curtea militară de apel soluționează și alte cauze anume prevăzute de lege.

Competența judecătoria de drepturi și libertăți și a judecătoria de cameră preliminară este, stabilită înându-se seama de atribuțiile specifice ale acestor organe judiciare. Judecătoria de drepturi și libertăți va soluționa cererile, propunerile, plângerile, contestațiile sau orice alte sesizări referitoare la măsurile preventive, la măsurile asiguratorii, la măsurile de siguranță cu caracter provizoriu, la actele procurorului, în cazurile prevăzute

de lege, la încuviin area perchezi iilor, a metodelor i tehnicilor speciale de supraveghere sau de cercetare ori a altor procedee probatorii potrivit legii, la procedura audierii anticipate precum i orice alte cazuri prev zute de lege.

În procedura de camer preliminar , judec torul de camer preliminar verific legalitatea administr rii probelor în faza de urm rire penal i a trimiterii în judecat , solu ioneaz plângerile împotriva solu iilor de netrimitere în judecat , precum i orice alte cauze prev zute de lege.

Competența judecătorului de cameră preliminară

Potrivit art. 54: șJudec torul de camer preliminar este judec torul care, în cadrul instan ei, potrivit competen ei acesteia:

- a) verific legalitatea trimiterii în judecat dispuse de procuror;
- b) verific legalitatea administr rii probelor i a efectuarii actelor procesuale de c tre organele de urm rire penal ;
- c) solu ioneaz plângerile împotriva solu iilor de neurm rire sau de netrimitere în judecat ;
- d) solu ioneaz alte situa ii expres prev zute de lege.ö

Competența judecătorului de drepturi și libertăți

șJudec torul de drepturi i libert i este judec torul care, în cadrul instan ei, potrivit competen ei acesteia, solu ioneaz , în cursul urm ririi penale, cererile, propunerile, plângerile, contesta iile sau orice alte sesiz ri privind:

- a) m surile preventive;
- b) m surile asigur torii;
- c) m surile de siguran cu caracter provizoriu;
- d) actele procurorului, în cazurile expres prev zute de lege;
- e) încuviin area perchezi iilor, a folosirii metodelor i tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare ori a altor procedee probatorii potrivit legii;
- f) procedura audierii anticipate;
- g) alte situa ii expres prev zute de lege.ö

3. Organele de urmărire penală și competența acestora

Într-o sec iune distinct sunt reglementate organele de urm rire penal i competen a acestora.

Codul a regândit pozi ia procurorului în cadrul organelor de urm rire penal , precum i competen a acestuia. Potrivit art. 56 alin. (1): șProcurorul conduce i controleaz nemijlocit

activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penală speciale, prevăzute de lege. De asemenea, procurorul supraveghează ca actele de urmărire penală să fie efectuate cu respectarea dispozițiilor legale.

(2) Procurorul poate să efectueze orice act de urmărire penală în cauzele pe care le conduce și le supraveghează.

(3) Urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror:

a) în cazul infracțiunilor pentru care competența de judecată în primă instanță aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție sau curții de apel;

b) în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 188 - 191, art. 257, art. 279, art. 276, art. 277, art. 280 - 283 și art. 289 - 294 din Codul penal;

c) în cazul infracțiunilor săvârșite cu intenție de peștit, care au avut ca urmare moartea unei persoane;

d) în cazul infracțiunilor pentru care competența de a efectua urmărirea penală aparține Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau Direcției Naționale Anticorupție;

e) în alte cazuri prevăzute de lege.

(4) Urmărirea penală în cazul infracțiunilor săvârșite de militari se efectuează, în mod obligatoriu, de procurorul militar.

(5) Procurorii militari din cadrul parchetelor militare sau secțiilor militare ale parchetelor efectuează urmărirea penală potrivit competenței parchetului din care fac parte, fașă de toți participanții la săvârșirea infracțiunilor comise de militari, urmând a fi sesizată instanța competentă potrivit art. 44.

(6) Este competent să efectueze ori, după caz, să conducă și să supravegheze urmărirea penală procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, potrivit legii, judecă în prima instanță cauza cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel.

Potrivit art. 55:

ș(3) În cadrul procesului penal procurorul are următoarele atribuții:

a) supraveghează sau efectuează urmărirea penală;

b) sesizează judecătorul de drepturi și libertăți și instanța de judecată;

c) exercită acțiunea penală;

d) exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege;

e) încheie acordul de recunoașterea vinovăției, în condițiile legii;

f) formulează și exercită contestațiile și cererile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor judecătorești;

g) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege.

(4) Atribuțiile organelor de cercetare penală ale poliției judiciare sunt îndeplinite de lucrători specializați din Ministerul Administrației și Internelor anume desemnați în condițiile legii speciale, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori avizul procurorului desemnat în acest sens.

(5) Atribuțiile organelor de cercetare penală speciale sunt îndeplinite de ofițeri anume desemnați în condițiile legii, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

(6) Organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale își desfășoară activitatea de urmărire penală sub conducerea și supravegherea procurorului.

5. Subiecții procesuali principali

Instituirea, prin noul Cod, a categoriei subiecților procesuali principali a fost determinată de necesitatea prezentei distincte a drepturilor suspectului și ale persoanei vătămate, care, deși nu sunt prezente în procesul penal, trebuie să se bucure de garanții procesuale adecvate, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și cu reglementările europene în materia drepturilor victimelor.

Astfel, potrivit Codului, suspectul și persoana vătămată, în calitatea lor de subiecți procesuali principali, au aceleași drepturi și obligații ca și părțile, cu excepția celor pe care legea le acordă numai acestora din urmă.

Suspectul este persoana cu privire la care, din datele și probele existente în cauză, rezultă în mod rezonabil că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, având toate drepturile prevăzute de lege pentru inculpat de la momentul aducerii la cunoștință a acestei calități potrivit legii.

Persoana vătămată este persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală, drepturile acesteia fiind prevăzute în mod expres în cuprinsul codului, dintre cele mai importante putând fi reținute dreptul de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, dreptul de a fi informat, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, dreptul de a consulta dosarul, dreptul de a fi ascultat, dreptul de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților, dreptul de a fi asistat sau reprezentat de avocat, dreptul de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege, precum și dreptul de a formula excepții și de a pune concluzii.

Un alt element de noutate, introdus prin Legea 202/2010 și preluat de noul Cod, menit să contribuie la accelerarea soluționării cauzelor penale, în această materie îl reprezintă dispozițiile referitoare la posibilitatea acordată procurorului, judecătorului de drepturi și libertăți, judecătorului din procedura de cameră preliminară sau instanței de a obliga persoanele vătămate să-și desemneze un reprezentant, în scopul exercitării drepturilor lor. Instituirea acestei posibilități a avut în vedere cazurile în care prin fapta penală s-au adus vătămări unui număr foarte mare de persoane, iar asigurarea individuală a respectării drepturilor acestora ar prelungi în mod considerabil durata procesului penal. Reprezentantului persoanelor vătămate îi este recunoscut dreptul de a exercita toate drepturile recunoscute de lege acestora.²⁸

Astfel, potrivit art. 80: §(1) În situația în care în cauză există un număr mare de persoane vătămate care nu au interese contrarii, acestea pot desemna o persoană care să le reprezinte interesele în cadrul procesului penal. În cazul în care persoanele vătămate nu și-au desemnat un reprezentant comun, pentru buna desfășurare a procesului penal, procurorul sau instanța de judecată poate desemna, prin ordonanță, respectiv prin încheiere motivată, un avocat din oficiu pentru a le reprezenta interesele. Încheierea sau ordonanța va fi comunicată persoanelor vătămate, care trebuie să încunoștințeze, în termen de 3 zile de la primirea comunicării, procurorul sau instanța în cazul în care refuză să fie reprezentată prin avocatul desemnat din oficiu. Toate actele de procedură comunicate reprezentantului sau de care reprezentantul a luat cunoștință sunt prezumate a fi cunoscute de către persoanele reprezentate.ö

²⁸ Pentru explicații suplimentare a se vedea - judecător Mihail Udriou - Material I.N.M. - Explicații preliminare ale Legii 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor în domeniul penal, pag.27.

6. Părțile și drepturile acestora

Părțile sunt acei subiecți procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară (civilă sau penală). Codul prevede că părțile în procesul penal sunt numai inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente. Astfel, persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală devine parte în procesul penal și se numește inculpat, persoana victimă care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal este parte în procesul penal și se numește parte civilă. Au de asemenea, calitatea de parte civilă și succesorii persoanei prejudiciate, dacă exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal. Persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemat să răspundă în proces este parte în procesul penal și se numește parte responsabilă civilmente.

Procurorul ca organ judiciar specializat al statului, este participant în cadrul procesului penal, neavând calitatea de parte procesuală.

În cursul procesului penal părțile au toate drepturile prevăzute de legea procesuală penală precum și de reglementările internaționale în materia drepturilor omului, la care România este parte.

Codul prevede că au calitatea de parte civilă și succesorii persoanei prejudiciate prin săvârșirea unei infracțiuni, cu condiția ca aceștia să exercite acțiunea civilă în cadrul procesului penal.

În scopul rezolvării depline și complete a conflictului de drept intervenit, atât sub aspectul laturii penale, cât și sub cel al reparării pagubelor cauzate, prin infracțiune, în limitele impuse de desfășurarea într-un termen rezonabil a procesului penal, a fost extinsă sfera persoanelor care fac parte din acțiunea de parte responsabilă civilmente, prin includerea persoanelor care, potrivit legii civile, au obligația convențională de a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune.

În concordanță cu rolul acordat părților în desfășurarea procesului penal, au fost reglementate scopurile și limitele exercitării drepturilor recunoscute părții civile și părții responsabile civilmente, respectiv susținerea acțiunii civile.

7. Avocatul. Asistența juridică și reprezentarea

„Avocatul asistă sau reprezintă părțile ori subiecții procesuali în condițiile legii.”

Noul Cod reglementează dreptul persoanei reținute sau arestate de a lua contact cu avocatul sau să își asigure confidențialitatea discuțiilor, a convorbirilor și a corespondenței.

De asemenea, în concordanță cu principiul dreptului la apărare, a fost reglementate drepturile apărătorului suspectului sau inculpatului de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal, precum și conținutul acestui drept, care include dreptul de a studia actele dosarului și de a nota date sau informații din acesta. Astfel, potrivit art. 109 alin. (2): „Suspectul sau inculpatul are dreptul să se consulte cu avocatul atât înainte, cât și în cursul audierii, iar organul judiciar, când consideră necesar, poate permite acestuia să utilizeze însemnările și notișoarele proprii.”

Totodată, au fost stabilite condițiile în care exercitarea acestui drept poate fi restricționată de către procuror.

Referitor la dreptul avocatului de a asista la efectuarea actelor de urmărire penală, a fost menținută reglementarea actuală, fiind însă prevăzute expres excepțiile de la exercitarea acestui drept.

Astfel, în dispozițiile art. 92 sunt prevăzute drepturile avocatului, care:

§(1) În cursul urmăririi penale, avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală, cu excepția:

a) situațiile în care se utilizează metodele speciale de supraveghere ori cercetare, prevăzute în cap. IV din titlul IV;

b) perchezițiile corporale sau a vehiculelor în cazul infracțiunilor flagrante.

(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoscute de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți. Încunoscutele se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.

(3) Lipsa avocatului nu împiedică efectuarea actului de urmărire penală sau a audierii, dacă există dovada că acesta a fost încunoscute în condițiile alin. (2).

(4) Avocatul suspectului sau inculpatului are de asemenea dreptul să participe la audierea oricărei persoane de către judecătorul de drepturi și libertăți, să formuleze plângeri, cereri și memorii.

(5) În cazul efectuării perchezițiilor domiciliare, încunoscutele prevăzute la alin. (2) se poate face și după prezentarea organului de urmărire penală la domiciliul persoanei ce urmează să fie percheziționată.

(6) În cazul în care avocatul suspectului sau al inculpatului este prezent la efectuarea unui act de urmărire penală, se face mențiune despre aceasta și despre eventualele obiecțiuni formulate, iar actul este semnat și de avocat.

(7) În cursul procedurii de cameră preliminară și în cursul judecării, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepții și obiecțiuni.

(8) Avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective.

Cu privire la consultarea dosarului art. 94 prevede că: §(1) Avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv.

(2) Consultarea dosarului presupune dreptul de a studia actele acestuia, dreptul de a nota date sau informații din dosar, precum și de a obține fotocopii pe cheltuielă clientului.

(3) În cursul urmăririi penale, procurorul stabilește data și durata consultării într-un termen rezonabil. Acest drept poate fi delegat organului de cercetare penală.

(4) În cursul urmăririi penale, procurorul poate restricționa motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfășurări a urmăririi penale. După punerea în mișcare a acțiunii penale, restricționarea se poate dispune pentru cel mult 10 zile.

(5) În cursul urmăririi penale, avocatul are obligația de a păstra confidențialitatea sau secretul datelor și actelor de care a luat cunoștință cu ocazia consultării dosarului.

(6) În toate cazurile, avocatului nu îi poate fi restricționat dreptul de a consulta declarațiile părții sau ale subiectului procesual principal pe care îl asistă ori îl reprezintă.

(7) În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului

de drepturi și libertăți privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă.

(8) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător cu privire la dreptul părților și al subiecților procesuali principali de a consulta dosarul.

Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

Noul Cod renunță la enumerarea limitativă a mijloacelor de probă, prevăzând că pot fi folosite în cadrul procesului penal orice mijloace de probă care nu sunt interzise de lege, arătând totodată în art.97 alin. (3) că: „Procedeul probatoriu este modalitatea de obținere a mijlocului de probă.”

Tot astfel, cu titlu de nouitate, valorificând cele statuate în doctrină, se arată că obiectul probațiunii îl constituie: existența infracțiunii și sârșirea ei de către inculpat; faptele privitoare la răspunderea civilă, atunci când există constituire de parte civilă; faptele și împrejurările de fapt de care depinde aplicarea legii; orice împrejurare necesară pentru justa soluționare a cauzei.

În vederea asigurării echității procedurii în faza administrării probatoriului, noul Cod aduce o îmbunătățire esențială a dispozițiilor referitoare la dreptul de a solicita administrarea de probe, reglementând în mod expres cazurile în care organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe: când proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză; când se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă; când proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu; când proba este imposibil de obținut; când cererea a fost formulată în scopul vătării interesului procesului; când cererea a fost formulată de o persoană neîndreptită sau este contrară legii.

Art. 97- Proba și mijloacele de probă

(1) Constituie probă orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a sârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.

(2) Proba se obține în procesul penal prin următoarele mijloace:

- a) declarațiile suspectului sau ale inculpatului;
- b) declarațiile persoanei vătămate;
- c) declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;
- d) declarațiile martorilor;

e) înscrisuri, rapoarte de expertiză, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă ;

f) orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege.

Art. 100 - Administrarea probelor

(1) În cursul urmăririi penale, organul de urmărire penală strânge și administrează probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau a inculpatului, din oficiu ori la cerere.

(2) În cursul judecării, instanța administrează probe la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale.

(3) Cererea privitoare la administrarea unor probe formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecării se admite ori se respinge, motivat, de către organele judiciare.

(4) Organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când:

a) proba nu este relevantă în raport cu obiectul probei din cauză ;

b) se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă ;

c) proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu;

d) proba este imposibil de obținut;

e) cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită ;

f) administrarea probei este contrară legii.

1. Ascultarea persoanelor

În ceea ce privește ascultarea persoanelor, noul Cod reglementează reguli detaliate de ascultare a suspectului, inculpatului, persoanei vătămate, părții civile, părții responsabile civilmente, martorilor și experților.

Principalele elemente de noutate introduse prin noul Cod sunt:

a) respectarea demnității umane și protecția sănătății persoanei în cursul audierilor;

b) comunicarea, în scris, înainte de prima ascultare a suspectului sau a inculpatului a drepturilor acestora, în vederea respectării dreptului la un proces echitabil. Totodată, în vederea asigurării celerității procesului penal, suspectului sau inculpatului îi se aduce la cunoștință obligația de a se prezenta la chemarea organelor judiciare, și îi se atrage atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa. În cazul sustragerii, judecătorul poate dispune arestarea sa preventivă. Este prevăzută obligația de a comunica în scris, în termen de 3 zile, orice schimbare a adresei, atrăgându-i-se atenția suspectului sau inculpatului că în cazul neîndeplinirii acestei obligații citațiile și orice alte acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că au luat cunoștință de acestea.

Potrivit art. 108 alin. (4): ș Organul judiciar trebuie să aducă la cunoștință inculpatului posibilitatea încheierii, în cursul urmăririi penale, a unui acord, ca urmare a recunoașterii

vinovății, iar în cursul judecării posibilitatea de a beneficia de reducerea pedepsei prevăzute de lege, ca urmare a recunoașterii învinuirii.

c) înregistrarea cu mijloace tehnice audio sau audiovideo, în cursul urmăririi penale, a ascultării suspectului sau inculpatului;

d) aducerea la cunoștință a persoanei vătămate, cu ocazia primei audieri, a următoarelor drepturi și obligații: dreptul de a fi asistat de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a-i desemna un avocat din oficiu; dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege; dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege; dreptul de a fi încunoscător cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă; obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare; obligația de a comunica orice schimbare de adresă.

Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, aceasta poate să fie informat cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod.

e) Protecția persoanei vătămate și a părții civile

Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la [art. 125](#) - 130, care se aplică în mod corespunzător.

f) reglementarea expresă a privilegiului împotriva autoincrimării și în ceea ce privește audierea martorului. Astfel art. 118 din C. proc. pen. prevede Dreptul martorului de a nu se acuza potrivit cerinței: §Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară.

g) în ceea ce privește protecția martorilor, Codul distinge între martorii amenințați și cei vulnerabili, prevăzând măsuri speciale de protecție.

2. Identificarea persoanelor sau a obiectelor

Noul Cod prevede reglementare detaliată a acestui procedeu probatoriu, în vederea eficientizării instituției. Este introdusă obligativitatea audierii persoanei care face identificarea cu privire la persoana sau obiectul pe care urmează să îl identifice, înainte ca identificarea să fie realizată.

În cazul în care mai multe persoane sunt chemate să identifice aceeași persoană sau același obiect, codul prevede obligația organelor judiciare competente de a lua măsurile prin care să fie evitată orice comunicare între cei care au făcut identificarea și cei care urmează să o efectueze.

De asemenea, în cursul urmăririi penale, în situația în care organul de urmărire consideră necesar, activitatea de identificare și declarația persoanei care face identificarea poate fi înregistrată audio-video. Înregistrarea identificării este anexată procesului-verbal, ca parte integrantă a acestuia și poate fi folosită ca mijloc probant.

3. Tehnici speciale de supraveghere sau cercetare

În vederea respectării dreptului la viața privată și la corespondență, codul instituie reguli procedurale în materia tehnicilor speciale de supraveghere și cercetare, care să satisfacă cerințele de accesibilitate, previzibilitate și proporționalitate.

Noul cod calific i definea drept tehnici speciale de supraveghere sau cercetare, urm toarele:

- a) interceptarea comunica iilor ori a oric rui tip de comunicare la distan ;
- b) accesul la un sistem informatic;
- c) supravegherea video, audio sau prin fotografiere;
- d) localizarea sau urm rirea prin mijloace tehnice;
- e) ob inerea datelor privind tranzac iile financiare ale unei persoane;
- f) re inerea, predarea sau perchezi ionarea trimiterilor po tale;
- g) utilizarea investigatorilor sub acoperire i a colaboratorilor;
- h) participarea autorizat la anumite activit i;
- i) livrarea supravegheat ;
- j) ob inerea datelor generate sau prelucrate de c tre furnizorii de re ele publice de comunica ii electronice ori furnizorii de servicii de comunica ii electronice destinate publicului, altele decâ t con inutul comunica iilor, re inute de c tre ace tia în temeiul legii speciale privind re inerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de re ele publice de comunica ii electronice i de furnizorii de servicii de comunica ii electronice destinate publicului.

(2) Prin interceptarea comunica iilor ori a oric rui tip de comunicare se în elege interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunic rilor efectuate prin telefon, sistem informatic ori prin orice alt mijloc de comunicare.

(3) Prin acces la un sistem informatic se în elege p trunderea într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor informatice fie direct, fie de la distan , prin intermediul unor programe specializate ori prin intermediul unei re ele, în scopul de a identifica probe.

(4) Prin sistem informatic se în elege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate ori aflate în rela ie func ional , dintre care unul sau mai multe asigur prelucrarea automat a datelor, cu ajutorul unui program informatic.

(5) Prin date informatice se în elege orice reprezentare de fapte, informa ii sau concepte sub o form adecvat prelucrâ rii într-un sistem informatic, inclusiv un program capabil s determine executarea unei func ii de c tre un sistem informatic.

(6) Prin supraveghere video, audio sau prin fotografiere se în elege fotografierea persoanelor, observarea sau înregistrarea conversa iilor, mi c rilor ori a altor activit i ale acestora.

(7) Prin localizare sau urm rire prin mijloace tehnice se în elege folosirea unor dispozitive care determin locul unde se afl persoana sau obiectul la care sunt ata ate.

(8) Prin perchezi ionarea trimiterilor po tale se în elege verificarea, prin mijloace fizice sau tehnice, a scrisorilor, a altor trimiteri po tale sau a obiectelor transmise prin orice alt mijloc.

(9) Prin ob inerea datelor privind tranzac iile financiare ale unei persoane se în elege opera iunile prin care se asigur cunoa terea con inutului tranzac iilor financiare i al altor opera iuni efectuate sau care urmeaz s fie efectuate prin intermediul unei institu ii de credit ori al altei entit i financiare, precum i ob inerea de la o institu ie de credit sau de la alt entitate financiar de înscrisuri ori informa ii aflate în posesia acesteia referitoare la tranzac iile sau opera iunile unei persoane.

(10) Prin utilizarea investigatorilor sub acoperire i a colaboratorilor se în elege folosirea unei persoane cu o alt identitate decâ t cea real în scopul ob inerii de date i informa ii cu privire la s vâr irea unei infrac iuni.

(11) Prin participarea autorizat la anumite activit i se în elege comiterea unei fapte similare laturii obiective a unei infrac iuni de corup ie, efectuarea de tranzac ii, opera iuni sau orice fel de în elegeri privind un bun sau privind o persoan despre care se b nuie te c ar fi disp rut , c este victima traficului de persoane ori a unei r piri, efectuarea de opera iuni privind droguri, precum i prestarea unui serviciu, desf urate cu autorizarea organului judiciar competent, în scopul ob inerii de mijloace de prob .

(12) Prin livrare supravegheat se în elege tehnica de supraveghere i cercetare prin care se permite intrarea, tranzitarea sau ie irea de pe teritoriul rii a unor bunuri în privin a c rora exist o suspiciune cu privire la caracterul ilicit al de inerii sau ob inerii acestora, sub

supravegherea ori cu autorizarea autorităților competente, în scopul investigării unei infracțiuni sau al identificării persoanelor implicate în săvârșirea acesteia.

(13) Prin supraveghere tehnică se înțelege utilizarea uneia dintre metodele prevăzute la alin. (1) lit. a) - e).

Toate cazurile de supraveghere tehnică se dispun de judecătorul de drepturi și libertăți, care emite un mandat, atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea sau săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la alin. (2);

b) măsura să fie proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează să fie obținute sau gravitatea infracțiunii;

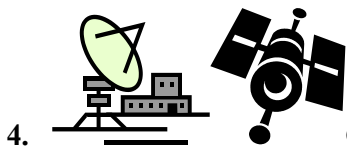
c) probele nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

Potrivit art. 139 alin (2): „Supravegherea tehnică se poate dispune în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, de trafic de arme, de trafic de persoane, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede ori alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, contra patrimoniului, deantaj, de viol, de lipsire de libertate, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, al infracțiunilor care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicații electronice ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.”

Astfel, Codul impune necesitatea existenței unor suspiciuni rezonabile cu privire la săvârșirea unei anumite infracțiuni din cele enumerate la alin. (2), respectarea principiului subsidiarității - fiind reliefat caracterul de excepție al ingerinței în dreptul la viața privată - precum și a principiului proporționalității măsurii cu restrângerea dreptului la viața privată, prin raportare la particularitățile cauzei, la importanța informațiilor sau a probelor ce urmează să fie obținute ori la gravitatea infracțiunii.

Potrivit art. 140 alin (9): „La cererea motivată a persoanei vătămate, procurorul poate solicita judecătorului autorizarea interceptării comunicațiilor înregistrării acestora, precum și a oricărui tipuri de comunicații efectuate de aceasta prin orice mijloc de comunicare, indiferent de natura infracțiunii ce formează obiectul cercetării. Dispozițiile alin. (1) - (8) se aplică în mod corespunzător.”

Tot în vederea garantării dreptului prevăzut de art. 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Codul instituie, cu titlu de principiu, obligația procurorului ca, după încetarea măsurii de supraveghere tehnică, să informeze în scris, în cel mult 10 zile, pe fiecare subiect al unui mandat despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privința sa.

Conservarea datelor informatice

Noul Cod reglementează instituția conservării materialelor rezultate din supravegherea tehnică și a conservării rapide a datelor informatice, a datelor referitoare la traficul informațional, sau a celor provenite din sisteme de telecomunicații, aceasta poate fi dispusă de procuror prin ordonanță, cu încuviințarea prealabilă a judecătorului de drepturi și libertăți în cazul în care există pericolul pierderii sau modificării acestora. (procedură prevăzută de dispozițiile art. 154 din Codul de procedură penală).

Prin aceasta, a fost reglementat un procedeu rapid, de natură să eficientizeze lupta împotriva infracțiunilor informatice sau a pornografiei infantile comise prin intermediul internetului.

În ceea ce privește conservarea datelor informatice și a datelor privind traficul informațional, potrivit art. 154: § (1) Dacă există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni, în scopul strângerii de probe ori identificării făptuitorului, suspectului sau a inculpatului, procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală poate dispune conservarea imediată a anumitor date informatice, inclusiv a datelor referitoare la traficul informațional, care au fost stocate prin intermediul unui sistem informatic și care se află în posesia sau sub controlul unui furnizor de rețele publice de comunicații electronice ori unui furnizor de servicii de comunicații electronice destinate publicului, în cazul în care există pericolul pierderii sau modificării acestora.

(2) Conservarea se dispune de procuror, din oficiu sau la cererea organului de cercetare penală, pe o durată de maximum 60 de zile, prin ordonanță care trebuie să cuprindă, în afara mențiunilor prevăzute la art. 286 alin. (2): furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului în posesia cărora se află datele informatice ori care le au sub control, numele făptuitorului, suspectului sau inculpatului, dacă este cunoscut, descrierea datelor ce trebuie conservate, motivarea îndeplinirii condițiilor prevăzute la alin. (1), durata pentru care a fost emisă, menționarea obligației persoanei sau furnizorilor de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorilor de servicii de comunicații electronice destinate publicului de a conserva imediat datele informatice indicate și de a le menține integritatea, în condiții de confidențialitate.

(3) Durata conservării poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, de procuror, o singură dată, pe o durată de maximum 30 de zile.

(4) Ordonanța procurorului se transmite, de îndată, oricărui furnizor de rețele publice de comunicații electronice ori furnizor de servicii de comunicații electronice destinate publicului în posesia căruia se află datele prevăzute la alin. (1) ori care le are sub control, acesta fiind obligat să le conserve imediat, în condiții de confidențialitate.

(5) În cazul în care datele referitoare la traficul informațional se află în posesia mai multor furnizori de rețele publice de comunicații electronice ori furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului, furnizorul în posesia sau sub controlul căruia se află datele informatice are obligația de a pune, de îndată, la dispoziția organului de urmărire penală informațiile necesare identificării celorlalți furnizori, în vederea cunoașterii tuturor elementelor din lanțul de comunicare folosit.

(6) În termenul prevăzut la alin. (2) și (3), procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală poate, cu autorizarea prealabilă a judecătorului de drepturi și libertăți, să solicite unui furnizor de rețele publice de comunicații electronice ori unui furnizor de servicii de comunicații electronice destinate publicului transmiterea datelor conservate potrivit legii ori poate dispune ridicarea acestei măsuri. Dispozițiile art. 170 alin. (2¹) - (2⁵), alin. (4) și (5) și ale art. 171 se aplică în mod corespunzător.

(7) Judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță în termen de 48 de ore cu privire la solicitarea organelor de urmărire penală de transmitere a datelor, prin încheiere motivată, în camera de consiliu.

(8) Până la terminarea urmăririi penale, procurorul este obligat să încunoștină eze, în scris, persoanele față de care se efectuează urmărirea penală și ale căror date au fost conservate.

Potrivit art. 154¹: § Dispozițiile art. 154 se aplică în mod corespunzător și cu privire la datele informatice stocate prin intermediul unui sistem informatic care se află în posesia sau sub controlul altor persoane decât cele prevăzute la art. 154.

5. Percheziția

Art. 156 Dispoziții comune:

ș (1) Percheziția poate fi domiciliară, corporală, informatică sau a unui vehicul.

(2) Percheziția se efectuează cu respectarea demnității, fără a constitui ingerință disproporțională în viața privată.

Noul Cod de procedură penală introduce noi reglementări detaliate în materia procedurii probatorii al percheziției, în funcție de natura acesteia: domiciliară, corporală, informatică sau a unui vehicul.

a) Percheziția domiciliară

Codul definește noțiunea de domiciliu, incluzând în sfera de protecție și orice locuință, sau orice spațiu ce aparține sau este folosit de o persoană fizică sau juridică.

Potrivit art. 157 alin. (2): „Prin domiciliu se înțelege o locuință sau orice spațiu delimitat în orice mod ce aparține ori este folosit de o persoană fizică sau juridică.”

Totodată, pe lângă necesitatea descoperirii sau strângerii probelor existente într-un domiciliu, atunci când există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, s-a prevăzut posibilitatea efectuării percheziției domiciliare și în scopul conservării urmelor infracțiunii sau a prinderii suspectului ori a inculpatului.

De re iure este și faptul că, în cazul în care, în timpul efectuării percheziției, se constată că au fost transferate probe, date sau că persoanele căutate s-au ascuns în locuri învecinate, mandatul de percheziție este valabil, în condițiile legii, și pentru aceste locuri. Continuarea efectuării percheziției în această situație se încuviințează de către procurorul.²⁹

b) Percheziția corporală

Codul instituie posibilitatea efectuării percheziției corporale în vederea descoperirii urmelor infracțiunii, a corpurilor delictive sau a altor obiecte ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză. Percheziția corporală presupune examinarea corporală externă a unei persoane, ce poate include și examinarea cavității bucale, a nasului, urechilor, a părului, a îmbrăcămintei, a obiectelor pe care o persoană le are asupra sa sau sub controlul său, la momentul efectuării percheziției.

Se face astfel distincție între instituția percheziției corporale și examinarea fizică, aceasta din urmă presupunând examinarea externă și internă a corpului persoanei, precum și prelevarea de probe biologice, fiind un procedeu probatoriu mult mai invaziv și care necesită un control mai strict în privința modalității de executare.

c) Percheziția unui vehicul

Codul face distincție între protecția acordată domiciliului și cea acordată vehiculului, reglementând condițiile în care se poate efectua percheziția exteriorului sau interiorului unui vehicul ori a altui mijloc de transport sau a componentelor acestora.

d) Percheziția informatică și accesul într-un sistem informatic

Noul Cod instituie o procedură comună pentru cele două procedee probatorii în vederea respectării dreptului la viața privată. Prin percheziție în sistem informatic sau a unui suport de stocare a datelor informatice se înțelege procedeul de cercetare, descoperire, identificare și strângere a probelor stocate într-un sistem informatic sau suport de stocare a datelor informatice, realizat prin intermediul unor mijloace tehnice și proceduri adecvate, de

²⁹ Art. 158 alin. (3) din Codul de procedură penală.

natur s asigure integritatea informa iilor con inute de acestea. (art. 168 alin (1) din Codul de procedur penal).

6. Expertiza și constatarea

Noul Cod prevede c expertiza poate fi efectuat de exper i oficiali din laboratoare sau institu ii de specialitate ori de exper i independen i autoriza i din ar sau din str in tate, în condi iile legii.

Potrivit art. 172 din Codul de procedur penal :

ș(1) Efectuarea unei expertize se dispune când pentru constatarea, clarificarea sau evaluarea unor fapte ori împrejur ri ce prezint importan pentru aflarea adev rului în cauz este necesar i opinia unui expert.

(2) Expertiza se dispune, în condi iile art. 100, la cerere sau din oficiu, de c tre organul de urm rire penal , prin ordonan motivat , iar în cursul judec ii se dispune de c tre instan , prin încheiere motivat .

(3) Cererea de efectuare a expertizei trebuie formulat în scris, cu indicarea faptelor i împrejur rilor supuse evalu rii i a obiectivelor care trebuie l murite de expert.

(4) Expertiza poate fi efectuat de exper i oficiali din laboratoare sau institu ii de specialitate ori de exper i independen i autoriza i din ar sau din str in tate, în condi iile legii.

(5) Expertiza i examinarea medico-legal se efectueaz în cadrul institu iilor medico-legale.

(6) Ordonan a organului de urm rire penal sau încheierea instan ei prin care se dispune efectuarea expertizei trebuie s indice faptele sau împrejur rile pe care expertul trebuie s le constate, s le clarifice i s le evalueze, obiectivele la care trebuie s r spund , termenul în care trebuie efectuat expertiza, precum i institu ia ori exper ii desemna i.

(7) În domeniile strict specializate, dac pentru în elegerea probelor sunt necesare anumite cuno tin e specifice sau alte asemenea cuno tin e, instan a ori organul de urm rire penal poate solicita opinia unor speciali ti care func ioneaz în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispozi iile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunz tor.

(8) La efectuarea expertizei pot participa exper i independen i autoriza i, numi i la solicitarea p r ilor sau subiec ilor procesuali principali.

(9) Când exist pericol de dispari ie a unor mijloace de prob sau de schimbare a unor situa ii de fapt ori este necesar l murirea urgent a unor fapte sau împrejur ri ale cauzei, organul de urm rire penal poate dispune prin ordonan efectuarea unei constat ri.

(10) Constatarea este efectuat de c tre un specialist care func ioneaz în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora.

(11) Certificatul medico-legal are valoarea unui raport de constatare.

(12) Dup finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciaz c este necesar opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, se dispune efectuarea unei expertize.

În ceea ce prive te numirea expertului Codul arat c : șExpertul este numit prin ordonan a organului de urm rire penal sau prin încheierea instan ei.

(2) Organul de urm rire penal sau instan a desemneaz , de regul , un singur expert, cu excep ia situa iilor în care, ca urmare a complexit ii expertizei, sunt necesare cuno tin e specializate din discipline distincte, situa ie în care desemneaz doi sau mai mul i exper i.

(3) Când expertiza urmeaz s fie efectuat de o institu ie medico-legal , de un institut sau laborator de specialitate, desemnarea unuia sau a mai multor exper i se face de c tre acea institu ie, potrivit legii.

(4) P r ile i subiec ii procesuali principali au dreptul s solicite ca la efectuarea expertizei s participe un expert recomandat de acestea. În cazul în care expertiza este dispus de instan , procurorul poate solicita ca un expert recomandat de acesta s participe la efectuarea expertizei.

(5) Expertul, instituția medico-legală, institutul sau laboratorul de specialitate, la cererea expertului, poate solicita, atunci când consideră necesar, participarea specialiștilor de la alte instituții sau avizul acestora.

(6) Instituția medico-legală, institutul sau laboratorul de specialitate comunică organului judiciar care a dispus efectuarea expertizei numele experților desemnați.

În vederea asigurării administrării cu celeritate a probatoriului, Codul instituie și posibilitatea înlocuirii expertului dacă, în mod nejustificat, acesta nu finalizează raportul de expertiză până la termenul fixat. Expertul este, de asemenea, înlocuit când este admisă declarația sa de abținere sau cererea de recuzare ori în cazul în care se află în imposibilitate obiectivă de a efectua sau finaliza expertiza. În același scop se prevede posibilitatea audierii expertului potrivit dispozițiilor privitoare la audierea martorilor, de către organul de urmărire penală sau de către instanță, la cererea procurorului, a părților, a subiecților procesuali principali sau din oficiu, atunci când organul judiciar apreciază că audierea este necesară pentru lămurirea constatrilor sau concluziilor expertului. Astfel, suplimentul de expertiză se va putea dispune numai dacă se constată că expertiza nu este completă, iar această deficiență nu poate fi suplinită prin audierea expertului. Deopotrivă, efectuarea unei noi expertize se va putea dispune numai în condițiile în care concluziile raportului de expertiză sunt neclare sau contradictorii, ori între conținutul și concluziile raportului de expertiză există contradicții, iar aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului.

Codul cuprinde o reglementare detaliată a modalităților de efectuare a:

- a) expertizei medico-legale psihiatrice și a internării medicale a suspectului sau a inculpatului într-o instituție sanitară de specialitate în vederea efectuării acestor expertize;
- b) autopsiei medico-legale, exhumării și autopsiei medico-legale a fătului sau a nou-născutului;
- c) expertizei toxicologice;
- d) examinării medico-legale a persoanei;
- e) examinării fizice;
- f) expertiza genetică judiciară (ADN).

De asemenea, se prevede că Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate dispune prezența medicului legist sau a oricăror persoane a căror prezență este considerată necesară la cercetarea locului faptei sau la reconstituire.

În ceea ce privește constatarea potrivit art. 181¹: §(1) Organul de urmărire penală stabilește prin ordonanță obiectul constatării, întrebările la care trebuie să răspundă specialistul și termenul în care urmează a fi efectuată lucrarea.

(2) Raportul de constatare cuprinde descrierea operațiilor efectuate de specialist, a metodelor, programelor și echipamentelor utilizate și concluziile constatării.

7. Fotografierea și amprentarea suspectului, inculpatului sau a altor persoane

Codul reglementează ca mijloace probatorii noi fotografierea și amprentarea suspectului, inculpatului sau a altor persoane, precum și condițiile în care este posibilă admis publicarea fotografiei unei persoane.

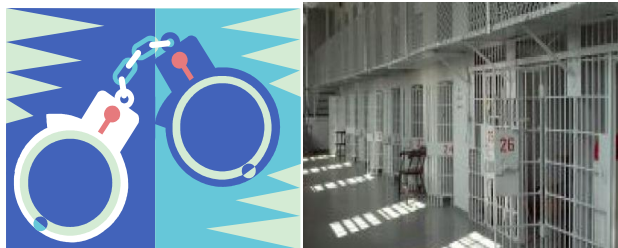
Potrivit art. 196 din Codul de procedură penală :

§(1) Organele de urmărire penală pot dispune fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane cu privire la care există o suspiciune că au legătură cu fapta comisă sau că au fost prezente la locul faptei, chiar și în lipsa consimțământului acestora.

(2) Organul de urmărire penală poate autoriza să se dea publicității fotografia unei persoane, când acest lucru este necesar pentru stabilirea identității persoanei sau în alte

cazuri în care publicarea fotografiei prezintă importanță pentru bună desfășurare a urmăririi penale.

(3) Dacă este necesară identificarea amprentelor ce au fost găsite pe anumite obiecte sau a persoanelor care pot fi puse în legătură cu fapta ori locul comiterii faptei, organele de urmărire penală pot dispune luarea amprentelor persoanelor despre care se presupune că au intrat în contact cu acele obiecte, respectiv fotografierea acestora despre care se presupune că au avut legătură cu fapta comisă sau au fost prezente la locul faptei.

Măsurile preventive

Potrivit art. 202 din Codul de procedură penală :

§(1) Măsurile preventive pot fi dispuse dacă există probe sau indicii temeinice din care rezultă suspiciunea rezonabilă că o persoană săvârșește o infracțiune și dacă sunt necesare în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni.

(2) Nicio măsură preventivă nu poate fi dispusă, confirmată, prelungită sau menținută dacă există o cauză care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale.

(3) Orice măsură preventivă trebuie să fie proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luată și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia.

În acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, se realizează reglementarea explicită a principiului proporționalității oricărei măsuri preventive cu gravitatea acuzației aduse unei persoane, precum și a principiului necesității unei astfel de măsuri pentru realizarea scopului legitim urmărit prin dispunerea sa. (art.202 din Legea 135/2010).

Potrivit noii reglementări măsurile preventive sunt:

- a) reținerea;
- b) controlul judiciar;
- c) controlul judiciar pe cauțiune;
- d) arestul la domiciliu;
- e) arestarea preventivă.

Reținerea poate fi luată față de suspect sau inculpat de către organul de cercetare penală sau de către procuror, numai în cursul urmăririi penale.

Controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune pot fi luate față de inculpat, în cursul urmăririi penale, de către procuror, în procedura de cameră preliminară, de către judecătorul de cameră preliminară, iar în cursul judecării, de către instanța de judecată.

Potrivit art. 203 din Codul de procedură penală :

§(1) Măsura preventivă prevăzută la 202 alin. (4) lit. a) poate fi luată față de suspect sau inculpat de către organul de cercetare penală sau de către procuror, numai în cursul urmăririi penale.

(2) Măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. (4) lit. b) și c) pot fi luate față de inculpat, în cursul urmăririi penale, de către procuror și de către judecătorul de drepturi și libertăți, în procedura de cameră preliminară, de către judecătorul de cameră preliminară, iar în cursul judecării, de către instanța de judecată.

(3) M surile preventive prev zute la art. 202 alin. (4) lit. d) i e) pot fi luate fa de inculpat, în cursul urm ririi penale, de c tre judec torul de drepturi i libert i, în procedura de camer preliminar , de c tre judec torul de camer preliminar , iar în cursul judec ii, de c tre instan a de judecat .

(4) Organul de cercetare penal i procurorul dispun asupra m surilor preventive prin ordonan motivat .

(5) În cursul urm ririi penale i al procedurii de camer preliminar , cererile, propunerile, plângerile i contesta iile privitoare la m surile preventive se solu ioneaz în camera de consiliu, prin încheiere motivat , care se pronun în camera de consiliu.

(6) În cursul judec ii, instan a de judecat se pronun asupra m surilor preventive prin încheiere motivat .

(7) Încheierile pronun ate de judec torul de drepturi i libert i, de judec torul de camer preliminar sau de instan a de judecat se comunic inculpatului i procurorului care au lipsit de la pronun are.ö

Potrivit art. 227 din Codul de procedur penal , odat cu respingerea propunerii de arestare preventiv în cursul urm ririi penale judec torul de drepturi i libert i poate dispune aplicarea uneia dintre m surile preventive prev zute la art. 202 alin. (4) lit. b) - d), dac sunt întrunite condi iile prev zute de lege. Astfel, rezult c în cursul urm ririi penale, m surile preventive a controlului judiciar i controlul judiciar pe cau iune pot fi luate fa de inculpat i de c tre judec torul de drepturi i libert i.

Arestul la domiciliu i arestarea preventiv pot fi luate fa de inculpat, în cursul urm ririi penale, de c tre judec torul de drepturi i libert i, în procedura de camer preliminar , de c tre judec torul de camer preliminar , iar în cursul judec ii, de c tre instan a de judecat .

Pentru a da eficien principiilor men ionate, este recunoscut competen a procurorului sau, dup caz, a judec torului de libert i, de a dispune luarea m surii controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cau iune, institu ii ce sunt reglementate ca m suri preventive distincte. Reglementarea schimb optica actual asupra institu iilor procesuale ale controlului judiciar i respectiv cau iunii, care în prezent sunt aplicabile numai în cazul unui învinuit/inculpat arestat preventiv în prealabil. Sub acest aspect, se urmeaz modelul Codului de procedur penal francez, care reglementeaz controlul judiciar ca alternativ la arestarea preventiv .

În ceea ce prive te institu ia cau iunii, noutatea este reprezentat de faptul c , spre deosebire de reglementarea actual , aceasta garanteaz nu doar participarea inculpatului la procesul penal i respectarea obliga iilor prev zute de lege. Instan a de judecat dispune prin hot râre confiscarea cau iunii, dac m sura controlului judiciar pe cau iune a fost înlocuit cu m sura arestului la domiciliu sau a arest rii preventive.

Urmând jurispruden a Cur ii Europene a Drepturilor Omului, precum i modelul Codurilor de procedur penal din rile membre ale Uniunii Europene, noul Cod reformuleaz cazurile în care se poate dispune arestarea preventiv a unei persoane. Astfel, sunt recunoscute, drept cazuri generale în care se poate dispune privarea de libertate, situa iile:

şa) inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urm rirea penal sau de la judecat , ori a f cut preg tiri de orice natur pentru astfel de acte;

b) inculpatul încearc s influen eze un alt participant la comiterea infrac iunii, un martor ori un expert sau s distrug , s altereze, s ascund ori s sustrag mijloace materiale de prob sau s determine o alt persoan s aib un astfel de comportament;

c) inculpatul exercit presiuni asupra persoanei v t mate sau încearc s realizeze o în elegere frauduloas cu aceasta;

d) exist suspiciunea rezonabil c , dup punerea în mi care a ac iunii penale împotriva sa, inculpatul a s vâr it cu inten ie o nou infrac iune sau preg te te s vâr irea unei noi infrac iuni.ö

M sura arest rii preventive a inculpatului poate fi luat i dac din probe rezult suspiciunea rezonabil c acesta a s vâr it o infrac iune inten ionat contra vie ii, o infrac iune prin care s-a cauzat v t marea corporal sau moartea unei persoane, o infrac iune

contra securității naționale prevăzute de Codul penal și alte legi speciale, o infracțiune de trafic de stupefiante, trafic de arme, trafic de persoane, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede ori alte valori,antaj, viol, lipsire de libertate, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracțiune de corupție, o infracțiune săvârșită prin mijloace de comunicare electronică sau o altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare și, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică.

De re inut, ca noutate absolută pentru legislația procesual penală românească, s-a introdus reglementarea unei noi măsuri preventive, respectiv arestul la domiciliu, după modelul Codului de procedură penală italian, urmându-se, prin introducerea acestei instituții, îrgirea posibilităților de individualizare a măsurilor preventive, în raport cu principiile anterior menționate. Arestul la domiciliu se dispune de către judecătorul de drepturi și libertăți, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanța de judecată. Este o măsură intermediară între arest și libertate sub control judiciar. Nu se acordă celor care au fost condamnați definitiv pentru infracțiunea de evadare sau cu privire la inculpatul față de care există suspiciunea rezonabilă că săvârșit o infracțiune asupra unui membru de familie.

Pe toată durata arestului la domiciliu, inculpatul nu are voie să comunice cu persoana vădită sau membrii de familie ai acesteia, cu alții participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu alte persoane stabilite de organul judiciar, dar mai ales nu are voie să părăsească imobilul unde locuiește, fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căruia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite, având obligația să se prezinte în fața organului de urmărire penală, a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată ori de câte ori este chemat. Totuși în cazuri urgente, pentru motive întemeiate, inculpatul poate părăsi imobilul, fără permisiunea judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată, pe durata de timp strict necesară, informând imediat despre această instituție, organul sau autoritatea desemnată cu supravegherea sa și organul judiciar care a luat măsura arestului la domiciliu ori în fața căruia se află cauza. În acest sens, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată poate dispune ca pe durata arestului la domiciliu inculpatul să poartă permanent un sistem electronic de supraveghere. Orice încercare de a părăsi apartamentul va declanșa sistemul de monitorizare electronică dotat cu GPS. Este vorba despre celebrele brățări electronice care nu vor putea fi desfcute și vor arăta unde se afla suspectul secund cu secund. Noua măsură preventivă avantajează și suspectii și statul.

Pentru a asigura respectarea caracterului eminent preventiv al arestării dispuse în cursul unui proces penal în desfășurare, noul cod, inspirându-se din Codul de procedură penală italian, s-a instituit un termen maxim al arestării preventive și pentru faza de judecată. Astfel, potrivit art. 239: § (1) În cursul judecării în primă instanță, durata totală a arestării preventive a inculpatului nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzute de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată. În toate cazurile, durata arestării preventive în primă instanță nu poate depăși 5 ani.

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) curg de la data sesizării instanței de judecată, în cazul în care inculpatul se află în stare de arest preventiv, și, respectiv, de la data punerii în executare a măsurii, când față de acesta s-a dispus arestarea preventivă în procedura de cameră preliminară sau în cursul judecării sau în lipsă.

(3) La expirarea termenelor prevăzute la alin. (1), instanța de judecată poate dispune luarea unei alte măsuri preventive, în condițiile legii.

În privința minorilor se instituie, ca regulă generală, posibilitatea privării preventive de libertate a acestora în mod excepțional, numai dacă efectele pe care privarea de libertate le-ar avea asupra personalității și dezvoltării acestuia nu sunt disproporționate față de scopul

urm rit prin luarea m surii. La stabilirea duratei pentru care se ia m sura arest rii preventive se are în vedere vârsta inculpatului de la data când se dispune asupra lu rii, prelungirii sau men inerii acestei m suri.

Art. 243 prevede condi iile speciale de aplicare fa de minori a m surilor preventive:

ș(1) Fa de suspectul i inculpatul minor se pot dispune m suri preventive potrivit dispozi iilor prev zute în sec iunile 1 - 7 din prezentul capitol, cu derog rile i complet rile prev zute în prezentul articol.

(2) Re inerea i arestarea preventiv pot fi dispuse i fa de un inculpat minor, în mod excep ional, numai dac efectele pe care privarea de libertate le-ar avea asupra personalit ii i dezvolt rii acestuia nu sunt dispropor ionate fa de scopul urm rit prin luarea m surii.

(3) La stabilirea duratei pentru care se ia m sura arest rii preventive se are în vedere vârsta inculpatului de la data când se dispune asupra lu rii, prelungirii sau men inerii acestei m suri.

(4) Când s-a dispus re inerea sau arestarea preventiv a unui minor, încuno tin area prev zut la art. 210 i 228 se face, în mod obligatoriu, i c tre reprezentantul legal al acestuia sau, dup caz, c tre persoana în îngrijirea ori supravegherea c reia se afl minorul.ö

Art. 244 prevede condi iile speciale de executare a re inerii i arest rii preventive dispuse fa de minori: șRegimul special de deten ie al minorilor, în raport cu particularit ile vârstei, astfel încât m surile preventive luate fa de ace tia s nu prejudicieze dezvoltarea lor fizic , psihic sau moral , va fi stabilit prin legea privind executarea pedepselor i a m surilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.ö

Acte procesuale și procedurale comune

F r a introduce în sistemul procesual penal institu ii juridice noi, noul Cod distinge o abordare mai ferm în mod deosebit a problematicii cit rii, comunic rii actelor procedurale i a mandatului de aducere.

Se are în vedere astfel, pe de o parte, asigurarea exercit rii de c tre subiec ii procesuali a dreptului lor la un proces echitabil, în ceea ce prive te componenta inform rii cu privire la stadiul procedurilor în cauza care îi prive te în mod nemijlocit. În acest sens, au fost reglementate într-un mod detaliat particularit ile legate de modalitatea i locul de citare ori de comunicare a actelor procedurale, precum i cele legate de situa ia special a destinatarului unui act procedural (arestat, militar, minor ori cu locuin a în str in tate).

Pe de alt parte, a fost avut în vedere crearea unui cadru procesual care s determine reducerea situa iilor de nelegal citare. Astfel, a fost l rgit sfera persoanelor ce pot fi îns rcinate cu înmânarea unei cita ii sau comunicarea unui act procedural, prin includerea în aceasta a salaria ilor organului judiciar emitent, precum i a lucr torilor poli iei locale. Potrivit art. 257 alin. (2) șComunicarea cita iilor i a tuturor actelor de procedur se va face, din oficiu, prin agen ii procedurale ai organelor judiciare sau prin orice alt salariat al acestora, prin intermediul poli iei locale ori prin serviciul po tal sau de curierat.ö

Au fost de asemenea, prev zute modalit i noi de citare a unei persoane în fa a organelor judiciare (prin po t electronic sau alt sistem de mesagerie electronic , ori la sediul avocatului ales), prevederi cu impact direct asupra scurt rii duratei procedurilor i a reducerii cheltuielilor judiciare.

Astfel, potrivit art. 257 alin. (5): șCitarea se poate realiza i prin intermediul po tei electronice sau prin orice alt sistem de mesagerie electronic , cu acordul persoanei citate.ö

Potrivit alin. (13) al articolului 259: șCitarea prin intermediul po tei electronice sau al unui sistem de mesagerie electronic se face la adresa electronic ori la coordonatele care au fost indicate în acest scop organului judiciar de c tre persoana citat sau de c tre reprezentantul ei.ö

Minorul cu o vârst mai mic de 16 ani va fi citat, prin intermediul p rin ilor sau al tutorelui, cu excep ia cazului în care acest lucru nu este posibil.

Potrivit art. 257 alin. (8) Citarea i comunicarea actelor procedurale se fac în plic închis, care va purta men iunea "Pentru justi ie. A se înmâna cu prioritate".

Noul Cod de procedur penal cuprinde, ca element de noutate, i o reglementare expres a incidentelor privind citarea, în special a consecin elor acestora asupra procesului penal. Astfel, potrivit art.263: ș (1) În cursul judec ii, neregularitatea cu privire la citare este luat în considerare doar dac partea lips la termenul la care s-a produs neregularitatea o invoc la termenul urm tor la care este prezent sau legal citat , dispozi iile privind sanc iunea nulit ii aplicându-se în mod corespunz tor.

(2) Cu excep ia situa iei în care prezen a inculpatului este obligatorie, neregularitatea privind procedura de citare a unei p ri poate fi invocat de c tre procuror, de c tre celelalte p ri ori din oficiu numai la termenul la care ea s-a produs.ö

Un impact major asupra duratei procedurilor îl va avea noua reglementare a institu iei juridice a mandatului de aducere, prin circumstan ierea i reglementarea detaliat a procedurii emiterii i execut rii acestuia. Au fost prev zute expres nu doar organele competente s emit mandatul de aducere, ori cuprinsul acestuia, ci i o procedur de aducere a acestuia la îndeplinire prin p trunderea for at în locul în care se afl persoana c utat , precum i constrângerea acesteia de a se prezenta în fa a organelor judiciare. În egal m sur a fost observat în aceast privin necesitatea asigur rii garan iilor pentru respectarea de c tre autorit i a dreptului oric rei persoane la libertatea de mi care, ori la inviolabilitatea domiciliului. Astfel, art. 265 alin. 4 prevede c : șÎn cazul în care pentru executarea mandatului de aducere este necesar p trunderea f r consim mânt într-un domiciliu sau sediu, în cursul urm ririi penale mandatul de aducere poate fi dispus, la cererea motivat a procurorului, de judec torul de drepturi i libert i de la instan a c reia i-ar reveni competen a s judece cauza în prim instan sau de la instan a corespunz toare în grad acesteia în a c rei circumscrip ie se afl sediul parchetului din care face parte procurorul.ö, iar potrivit art. 266 șÎn cazul în care persoana indicat în mandat refuz s înso easc persoana care execut mandatul sau încearc s fug , aceasta va fi adus prin constrângere.ö

Dac în ceea ce prive te reglement rile privind termenele, cheltuielile judiciare, modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale i înl turarea unor omisiuni v dite noul Cod de procedur penal nu aduce modific ri semnificative fa de actuala reglementare, institu ia juridic a nulit ilor actelor procesuale i procedurale cunoa te câteva modific ri menite a sistematiza problematica specific . Astfel, în noul Cod, ca element de noutate, au fost dezvoltate, în mod distinct, particularit ile dihotomiei nulitate absolut ó nulitate relativ într-o manier clar , neechivoc .

Potrivit art. 281 nulitățile absolute:

- ș(1) Determin întotdeauna aplicarea nulit ii înc lcarea dispozi iilor privind:
- a) compunerea completului de judecat ;
  - b) competen a material i competen a personal a instan elor judec tore ti, atunci când judecata a fost efectuat de o instan inferioar celei legal competente;
  - c) publicitatea edin ei de judecat ;
  - d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;
  - e) prezen a suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;
  - f) asistarea de c tre avocat a suspectului sau a inculpatului, precum i a celorlalte p ri, atunci când asisten a este obligatorie.

(2) Nulitatea absolut se constata din oficiu sau la cerere.

(3) Înc lcarea dispozi iilor legale prev zute la alin. (1) lit. a) - d) poate fi invocat în orice stare a procesului.

- (4) Încălcare a dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. e) și f) trebuie invocat :
- a) până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare;
  - b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecării;
  - c) în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.

Cu privire la nulitățile relative art. 282 prevede că:

§ (1) Încălcare a oricărui dispoziție legală în afara celor prevăzute la art. 281 determină nulitatea actului atunci când prin nerespectarea cerințelor legale s-a adus o vătămare drepturilor persoanelor ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturat altfel decât prin desființarea actului.

(2) Nulitatea relativă poate fi invocată de procuror, suspect, inculpat, celelalte persoane sau persoana vătămată, atunci când există un interes procesual propriu în respectarea dispozițiilor legale încălcate.

(3) Nulitatea relativă se invocă în cursul sau imediat după efectuarea actului ori cel mai târziu în termenele prevăzute la alin. (4).

(4) Încălcare a dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) poate fi invocat :

a) până la închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în această procedură;

b) până la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției;

c) până la următorul termen de judecată cu procedura completă, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecării.

(5) Nulitatea relativă se acoperă atunci când:

a) persoana interesată nu a invocat-o în termenul prevăzut de lege;

b) persoana interesată a renunțat în mod expres la invocarea nulității.

De re inute, în ceea ce privește regimul juridic al nulității, este faptul că încălcarea dispozițiilor privind competența materială și personală a organelor de urmărire penală nu mai atrage sancțiunea nulității absolute. De exemplu, atunci când o infracțiune este cercetată de un alt organ de urmărire penală decât cel competent după materie sau calitatea persoanei sancțiunea care intervine este nulitatea relativă, care operează numai atunci când prin nerespectarea cerințelor legale s-a adus o vătămare drepturilor persoanelor ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturat altfel decât prin desființarea actului. Prin aceasta se înțelege că nu numai în cazurile urgente sau pentru actele care nu suferă amânare, organele de urmărire penală vor putea efectua acte de urmărire penală, chiar dacă privesc o cauză care nu este de competența lor după natura infracțiunii și vătămă sau calitatea faptătorului, fără a atrage anularea actului.

Un alt element de noutate, introdus prin Legea 202/2010 și preluat de noul Cod privește la instituirea amenzii judiciare, el vine în întâmpinarea nevoii resimțite de majoritatea organelor judiciare de a fi sancționat abuzul de drept în materie procesual penală, care constă în: șerșexercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale de către pri, reprezentanții legali ai acestora ori consilierii juridici;

Adugarea la catalogul de încălcări care atrag aplicarea amenzii judiciare și a acestui caz de abatere de la normele de procedură penală, alături de alte trei situații corelative unor obligații ce cad în sarcina unor operatori economici: furnizorii de servicii de telecomunicații, informatice sau financiare etc., este menită să crească fermitatea în respectarea dispozițiilor procesuale penale.

Urmărirea penală

Pentru a răspunde cerinței de desfășurare cu celeritate a procesului penal, Codul prevede o simplificare a etapei de urmărire penală, inclusiv prin prisma realității rolului procurorului de a conduce și supraveghea această activitate, în concordanță cu dispozițiile constituționale, precum și introducerea principiului oportunității.

Se prevede în mod expres că procedura din cursul urmăririi penale este nepublică.³⁰

Simplificarea etapei de urmărire penală s-a realizat pe de o parte prin reglementarea unei proceduri rapide de verificare a sesizării adresate organelor de urmărire penală, ce permite ca, atunci când din cuprinsul acesteia rezultă faptul că s-a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și nu există vreunul din cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale organul de urmărire penală să dispună începerea urmăririi penale cu privire la faptă, prin declanșarea fazei de investigație a faptei fiind conturat cadrul procesului penal.

În acest mod s-a eliminat etapa actelor premergătoare care, în actuala reglementare, se prelungește până la stabilirea identității făptuitorului și presupune activități similare administrării probelor în procesul penal fără asigurarea tuturor garanțiilor specifice acestuia.

Prin urmare, toate activitățile desfășurate de organele de poliție vor fi efectuate în cadrul urmăririi penale, soluție care este de natură să asigure atât respectarea drepturilor și garanțiilor acordate persoanei cercetate, pe parcursul întregului proces penal, cât și înlăturarea inconvenientelor constatate în practică, generate de extinderea nejustificată a categoriilor de acte de investigație care pot fi efectuate în această etapă.

Se prevede o nouă viziune asupra tipului actelor organelor de urmărire penală. Astfel, procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, dacă legea nu prevede altfel.

Potrivit art. 286 alin. (2) Ordonanța trebuie să cuprindă :

- ș a) denumirea parchetului și data emiterii;
- b) numele, prenumele și calitatea celui care o întocmește;
- c) fapta care face obiectul urmăririi penale, încadrarea juridică a acesteia și, după caz, datele privitoare la persoana suspectului sau inculpatului;
- d) obiectul actului sau măsurii procesuale ori, după caz, tipul soluției, precum și motivele de fapt și de drept ale acestora;
- e) date referitoare la măsurile asigurătorii, măsurile de siguranță cu caracter medical și măsurile preventive luate în cursul urmăririi;
- f) alte mențiuni prevăzute de lege;
- g) semnătura celui care a întocmit-o.

(3) Abrogată

În acest mod, noul Cod a eliminat alte modalități de dispoziție asupra actelor procesuale și procedurale, fiind părăsită rechizitoriul ca modalitate de sesizare a instanței de judecată.

Organele de cercetare penală pot dispune asupra măsurilor procesuale numai în condițiile și în forma prevăzute de lege. Art. 286 alin. 4 prevede că : «Organele de cercetare penală dispun, prin ordonanță, asupra actelor și măsurilor procesuale și formulează propuneri prin referat. Referatul trebuie să cuprindă tot ceea ce este menționat în ordonanță.

Potrivit art.305: § (1) Când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege și se constată că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale

³⁰ Art. 285 alin. (2) din Codul de procedură penală.

prevzute la art. 16 alin. (1), organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapt.

(2) Începerea urmăririi penale se dispune prin ordonanță care cuprinde, după caz, mențiunile prevzute la art. 286 alin. (2) lit. a) - c) și g).

(3) Când din datele și probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că o anumită persoană s-a vădit făpta pentru care s-a început urmărirea penală, procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de suspect.

(4) Față de persoanele pentru care urmărirea penală este condiționată de obținerea unei autorizații prealabile sau de îndeplinirea unei alte condiții prealabile, efectuarea urmăririi penale se poate dispune numai după obținerea autorizației ori după îndeplinirea condiției.

Potrivit art. 306: „(1) Pentru realizarea obiectului urmăririi penale, organele de cercetare penală au obligația ca, după sesizare, să caute și să strângă datele și informațiile cu privire la existența infracțiunilor și identificarea persoanelor care au săvârșit infracțiuni, să ia măsurile pentru limitarea consecințelor acestora, să strângă și să administreze probele cu respectarea prevederilor art. 100 și 101.

(2) Organele de cercetare penală au obligația de a efectua actele de cercetare care nu suferă amânare, chiar dacă privesc o cauză pentru care nu au competența de a efectua urmărirea penală.

(3) După începerea urmăririi penale, organele de cercetare penală strâng și administrează probele, atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului ori inculpatului.

(4) Organul de urmărire penală se pronunță, prin ordonanță motivată, în condițiile art. 100 alin. (3) și (4), asupra cererilor de administrare a probelor, în limita competenței sale.

(5) Când organul de cercetare penală apreciază că este necesară administrarea unor mijloace de probă sau folosirea unor metode speciale de supraveghere, care pot fi autorizate ori dispuse, în fața de urmărire penală, numai de procuror sau, după caz, de judecătorul de drepturi și libertăți, formulează propuneri motivate, care trebuie să cuprindă datele și informațiile care sunt obligatorii în cadrul acelei proceduri. Referatul este trimis procurorului împreună cu dosarul cauzei.

(6) Secretul bancar și cel profesional, cu excepția secretului profesional al avocatului, nu sunt opozabile procurorului, după începerea urmăririi penale.

(7) Organul de urmărire penală este obligat să strângă probele necesare pentru identificarea bunurilor și valorilor supuse confiscării speciale și confiscării extinse, potrivit Codului penal.

Deși s-a menținut dispoziția privind punerea în mișcare a acțiunii penale, aceasta a fost reezată într-o nouă concepție.

Astfel, punerea în mișcare a acțiunii penale are loc atunci când din probele administrate rezultă motive întemeiate de a crede că o persoană săvârșește o infracțiune și nu există vreunul dintre cazurile de împiedicare prevzute la art. 16 alin. (1). Acesta dobândește calitatea de inculpat, care îi asigură drepturi specifice acestei părți a procesului penal și este eliminată posibilitatea ca inculparea să poată fi dispusă prin rechizitoriu, fiind în acest mod asigurat exercitarea deplină a dreptului la apărare.

Potrivit art. 309 alin. (1): § Acțiunea penală se pune în mișcare de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale, când acesta constată că există probe din care rezultă că o persoană săvârșește o infracțiune și nu există vreunul dintre cazurile de împiedicare prevzute la art. 16 alin. (1).

Numai din acest moment sunt recunoscute posibilitățile de a utiliza modalități alternative de soluționare a cauzei, astfel încât să se evite situațiile în care lipsa probelor ar permite sancționarea unei persoane bazată pe recunoașterea sa ori judecarea acesteia în procedură simplificată.

Codul are în vedere și regândirea poziției procurorului în cadrul organelor de urmărire penală, precum și a competenței acestuia, în sensul întăririi rolului principal al procurorului de a conduce și supraveghea activitatea de urmărire penală desfășurată de organele de cercetare penală ale poliției judiciare ori de organele de cercetare penală speciale.

În acest sens, au fost semnificativ reduse cazurile în care este obligatorie efectuarea urmăririi penale de către procuror, respectiv numai în ce privește infracțiunile care se judecă în prim instanță de către Curtea de Apel ori Înalta Curte de Casa și Justiție, infracțiunile săvârșite de militari, precum și în cazurile prevăzute de legile speciale, concomitent cu reglementarea obligațiilor organelor de urmărire penală. A fost menținut dreptul procurorului de a efectua orice act de urmărire penală în cauzele în care efectuează supravegherea ori de a prelua aceste cauze în vederea efectuării urmăririi penale, raportat la rolul Ministerului Public de titular al exercitării acțiunii penale.

Prevederile privind urmărirea penală, permit organizarea eficientă a activității, cu impact direct asupra scurtării duratei procedurilor, premisa creșterii celerității urmăririi penale și a procesului penal în ansamblu.

Ca element de noutate în cadrul desfășurării urmăririi penale, Codul cuprinde și o reglementare privind procedura audierii anticipate (art. 308 din Codul de procedură penală). Această procedură se realizează când există riscul ca un martor să nu mai poată fi audiat în cursul judecării, procurorul poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea audierii anticipate a martorului.

În astfel de situații, procurorul poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți care are competența de a aproba și proceda la administrarea probei. Judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază cererea întemeiată, stabilește de îndată data și locul audierii, dispunându-se citarea părților și subiecților procesuali principali. Participarea procurorului este obligatorie.

Dispozițiile se aplică în mod corespunzător și cu privire la audierea minorului martor sau parte civilă, precum și cu privire la audierea persoanei vătămate, dacă, în raport de persoana acestora sau de natura cauzei, procurorul apreciază că este în interesul lor ca numărul audierilor să fie cât mai redus posibil.

Un alt element de noutate adus urmăririi penale este reprezentat de categoriile soluțiilor de urmărire.

Astfel, se prevede doar două modalități de netrimitere în judecată, procurorul soluționând cauza prin clasare sau prin renunțarea la urmărire penală. Clasarea reunește astfel toate soluțiile de urmărire care au fost reglementate sub denumirea de neîncepere a urmăririi penale, scoatere de sub urmărire penală ori încetare a acesteia.

Potrivit art. 314: § (1) După examinarea sesizării, când constată că au fost strânse probele necesare potrivit dispozițiilor art. 285, procurorul, la propunerea organului de urmărire penală sau din oficiu, soluționează cauza prin ordonanță, dispunând:

- a) clasarea, când nu exercită acțiunea penală ori, după caz, stinge acțiunea penală exercitată, întrucât există unul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1);
- b) renunțarea la urmărirea penală, când nu există interes public în urmărirea penală a inculpatului.

(2) Procurorul întocmește o singură ordonanță chiar dacă lucrările dosarului privesc mai multe fapte ori mai mulți suspecți sau inculpați și chiar dacă se dau acestora rezolvări diferite conform alin. (1).^o

Astfel, potrivit art. 315: § (1) Clasarea se dispune când:

- a) nu se poate începe urmărirea penală, întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și formale ale sesizării;
- b) există unul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1).

(2) Ordonanța de clasare cuprinde mențiunile prevăzute la art. 286 alin. (2), precum și dispoziții privind:

- a) ridicarea sau menținerea măsurilor asigurătorii; aceste măsuri încetează de drept dacă persoana vătămată nu introduce acțiune în fața instanței civile, în termen de 30 de zile de la comunicarea soluției;
- b) restituirea bunurilor ridicate sau a cauziunii;

c) sesizarea judec torului de camer preliminar cu propunerea de luare a m surii de siguran a confisc rii speciale;

d) sesizarea judec torului de camer preliminar cu propunerea de desfiin are total sau par ial a unui înscris;

e) sesizarea instan ei competente potrivit dispozi iilor legii speciale în materia s n t ii mintale, în vederea dispunerii intern rii nevoluntare;

f) cheltuielile judiciare.

(3) Dac în cursul urm ririi penale s-a luat una dintre m surile de siguran prev zute de lege, se va face men iune despre aceasta.

(4) În ordonan se va face men iune i cu privire la încetarea de drept a m surii preventive dispuse în cauz .

(5) Men ionarea motivelor de fapt i de drept este obligatorie numai dac procurorul nu î i însu e te argumentele cuprinse în propunerea organului de cercetare penal ori dac în cursul urm ririi penale suspectului i-a fost adus la cuno tin această calitate, potrivit art. 307.ö

Renunțarea la urmărirea penală

O consecin a principiului oportunit ii, o reprezint reglementarea solu iei alternative la urm rire, date în competen a procurorului, respectiv renun area la urm rire penal , care este prev zut la art. 17 din n. C. pr. pen. ca o cauz de stingere a ac iunii penale.

Cele mai importante impedimente pentru func ionarea normal a parchetelor i instan elor au fost i sunt reprezentate în prezent de supraînc rcarea permanent a volumului de activitate raportat la capacitatea real a institu iei, durata excesiv a procedurilor, i nefinalizarea dosarelor din motive procedurale.

Datele statistice au demonstrat c evolu ia num rului de dosare nu este înso it de o evolu ie corespunz toare a infrac ionalit ii. Num rul suplimentar de dosare este determinat, în cea mai mare m sur , de sesiz rile nejustificate adresate organelor de urm rire penal , iar pentru solu ionarea acestor sesiz ri se folosesc resurse importante, f r niciun beneficiu pentru societate. În ceea ce prive te activitatea din parchete, num rul suplimentar de dosare se reg se te în solu iile de netrimiter de judecat , care au înregistrat o tendin permanent de cre tere în ultimii ani.

Prin dispozi iile n. C. pr. pen. s-au vizat reducerea duratei proceselor i simplificarea procedurilor judiciare penale, care sunt reflectate i prin consacrarea principiului oportunit ii ac iunii penale.

Prevederile legale ale Codului penal din 1968 (în continuare C. pen. 1968). i ale C. pr. pen. 1968, a a cum au fost modificate prin dispozi iile Legii 202/2010, au permis practic procurorului s aprecieze asupra oportunit ii efectu rii urm ririi penale într-o cauz .

Astfel, prin modificarea con inutului art. 18¹ C. pen. 1968, prin dispozi iile legii men ionate mai sus, textul a fost incident i în situa ia în care f ptuitorul nu era cunoscut. Totodat , modificarea institu iilor de drept procesual penal corelative au permis ca într-o cauz s se dispun neînceperea urm ririi penale i atunci când faptei îi lipsa gradul de pericol social al unei infrac iuni. Ipotezele de aplicare a art. 18¹ C. pen. 1968 pentru faza de urm rire penal i a actelor premerg toare au putut fi identificate în func ie de cunoa terea autorului faptei cu care au fost sesizate organele de urm rire penal i de existen a unei începeri de urm rire penal în cauz . În situa ia în care autorul faptei nu era cunoscut i în cauz nu era început urm rirea penal , iar din con inutul actului de sesizare sau din actele premerg toare efectuate a rezultat inciden a prevederilor art. 18¹ din C. pen. 1968, procurorul putea dispune, prin ordonan , neînceperea urm ririi penale în cauz . Sanc iunea nu se mai aplica, iar cheltuielile judiciare r mânănd în sarcina statului. În situa ia în care sesizarea privea un f ptuitor determinat, dar administrarea probelor necesare pentru a stabili vinov ia implica resurse dispropor ionate în raport cu gravitatea atingerii aduse valorilor

sociale, se putea dispune prin ordonanță începerea urmăririi penale, cu sau fără aplicarea unei sancțiuni, cheltuielile judiciare rămânând în sarcina statului.³¹

Potrivit actualei reglementări, pentru a se evita desfășurarea unor procese penale în cauze minore, în care nu există un interes public, a fost atenuată obligativitatea exercitării acțiunii penale, prin introducerea principiului subsidiar al oportunității³², în baza căreia, în asemenea cauze, procurorul va putea renunța la exercitarea acțiunii penale, în condițiile prevăzute de lege. S-a apreciat că, o consecință directă a acestui nou principiu, va fi reducerea volumului cauzelor penale aflate pe rolul organelor judiciare.

Renunțarea la urmărirea penală este prevăzută la art. 17 din n. C. pr. pen. ca fiind o cauză de stingere a acțiunii penale, iar la art. 314 alin. (1) lit. b) din n. C. pr. pen. ca fiind una dintre soluțiile de neurmărire și netrimitere în judecată care pot fi dispuse de procuror, la propunerea organului de urmărire penală sau din oficiu, prin ordonanță, când nu există interes public în urmărirea penală a inculpatului.

Articolul 318 din n. C. pr. pen., reglementează în detaliu instituția arătând că: §(1) În cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii de cel mult 7 ani, procurorul poate renunța la urmărirea penală când, în raport cu conținutul faptei, cu modul și mijloacele de săvârșire, cu scopul urmărit și cu împrejurările concrete de săvârșire, cu urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii, constatându-se că nu există un interes public în urmărirea acesteia.

(2) Când autorul faptei este cunoscut, la aprecierea interesului public sunt avute în vedere și persoana suspectului sau a inculpatului, conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii și eforturile depuse pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii.

Potrivit noilor dispoziții criteriile de apreciere a interesului public sunt conținutul faptei, cu modul și mijloacele de săvârșire, cu scopul urmărit și cu împrejurările concrete de săvârșire, cu urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii, persoana suspectului sau a inculpatului, conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii și eforturile depuse pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii. Examinarea acestor criterii relevă o asemănare semnificativă cu cele prevăzute de art. 18¹ C. pen. 1968 pentru aprecierea gradului de pericol social al unei fapte, dar ele nu permit o apreciere a oportunității și din perspectiva raportului dintre resursele necesare pentru soluționarea cauzei și beneficiile eventuale pe care ar urma să le obțină societatea.

Potrivit art. 318 alin. (3), (4) și (5) din n. C. pr. pen.: §Procurorul poate dispune, după consultarea suspectului sau a inculpatului, ca acesta să îndeplinească una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- a) să înlătorească consecințele faptei penale sau să repare paguba produsă ori să convină cu partea civilă o modalitate de reparare a acesteia;
- b) să ceară public scuze persoanei vătămate;
- c) să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile, în afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă;
- d) să frecventeze un program de consiliere.

(4) În cazul în care procurorul dispune ca suspectul sau inculpatul să îndeplinească obligațiile prevăzute la alin. (3), stabilește prin ordonanță termenul până la care acestea urmează să fi îndeplinite, care nu poate fi mai mare de 6 luni sau de 9 luni pentru obligațiile asumate prin acord de mediere încheiat cu partea civilă și care curge de la comunicarea ordonanței ei.

(5) Ordonanța de renunțare la urmărire cuprinde, după caz, mențiunile prevăzute la art. 286 alin. (2), precum și dispoziții privind măsurile dispuse conform alin. (3) din prezentul articol și art. 315 alin. (2) - (4), termenul până la care trebuie îndeplinite obligațiile prevăzute la alin. (3) din prezentul articol și sancțiunea nedeunerii dovezilor la procuror, precum și cheltuielile judiciare.

³¹ A se vedea, în același sens M. Udrouiu, *Procedură penală. Partea generală. Partea specială*, Ediția a 3-a, Editura C. H. Beck, București, 2003, p. 468.

³² Asemenea dispoziții sunt asemănătoare cu ipotezele din art. 18¹ C. pen. 1968, atunci când faptei îi lipsește gradul de pericol social al unei infracțiuni, când erau aplicabile dispozițiile art. 10 alin. (1) lit. b¹ din C. pr. pen. 1968.

Renunarea la urmărirea penală se poate dispune înainte de sesizarea camerei preliminare și implic alegerea optimă a unora din obligațiile care sunt stabilite în sarcina suspectului sau a inculpatului, astfel încât să se asigure eficiența acestei modalități alternative. Neîndeplinirea cu rea-credință în termenul stabilit a obligațiilor dispuse atrage sancțiunea revocării măsurii și interdicția de a se dispune ulterior o nouă renunare la urmărirea penală în aceeași cauză. Astfel, potrivit art. 318 alin. 6 din n. C. pr. pen.: „În cazul neîndeplinirii cu rea-credință a obligațiilor în termenul prevăzut la alin. (4), procurorul revocă ordonanța. Sarcina de a face dovada îndeplinirii obligațiilor sau prezentarea motivelor de neîndeplinire a acestora revine suspectului ori inculpatului. O nouă renunare la urmărirea penală în aceeași cauză nu mai este posibilă.” Ordonanța prin care s-a dispus renunarea la urmărirea penală se comunică în copie persoanei care a făcut sesizarea, suspectului, inculpatului sau, după caz, altor persoane interesate.

Din analiza noilor dispoziții, rezultă că renunarea la urmărirea penală se poate dispune numai după începerea urmăririi penale, legea procesual penală limitând, în fapt, posibilitatea procurorului de a aprecia asupra oportunității aplicării acestei instituții. Astfel, aceasta este mai restrânsă decât în vechea reglementare și nu este de natură să asigure acea flexibilitate în utilizarea resurselor investigative care să permit echilibrarea volumului de activitate. Pentru a se asigura eficiența acestor prevederi, considerăm util *de lege ferenda* să se prevadă o marjă mai largă de apreciere asupra aplicării acestei instituții, iar o eventuală intervenție legislativă ar trebui să vizeze aceste aspecte, prin eliminarea condiției ca renunarea la urmărirea penală să fie dispusă numai după începerea urmăririi penale. Aadar, aceste modificări ar trebui să permit procurorului să dispună renunarea la urmărirea penală pentru sesizările cu un conținut în mod vădit lipsit de importanță chiar înainte de a efectua cercetări, pentru ca resursele investigative să fie canalizate spre dosarele importante, cu posibilitatea persoanelor interesate de a formula plângere împotriva acestei soluții.

Alte modificări privind urmărirea penală

Noul cod de procedură penală a introdus și prevederi privind situațiile în care există un impediment legal temporar pentru punerea în mișcare a acțiunii penale față de o persoană. Acestea constituie temei pentru suspendarea urmăririi penale, situație nereglementată până în prezent de dispozițiile procedural penale (art. 312 alin. (2) din C. proc. pen.).

Tot în ceea ce privește faza de urmărire penală, se mai reține ca element de noutate și faptul că prin dispozițiile noului Cod se elimină procedura prezentării materialului de urmărire penală, întrucât se asigură apăsător și efectiv a inculpatului în faza de urmărire penală, prin reglementarea dreptului avocatului inculpatului de a asista la efectuarea actelor de procedură penală și prevederea detaliată a dreptului de a consulta dosarul în tot cursul procesului penal.

Proceduri speciale

Noul Cod de procedură penală cuprinde unele proceduri speciale, în scopul asigurării eficacității administrării actului de justiție. Sunt prevăzute reglementări care asigură accesul justițiabililor la mijloace și forme procedurale mai simple, avându-se în vedere accelerarea procedurii, pentru asigurarea celerității soluționării cauzelor.

Reglementarea procedurilor speciale, ca un complex de norme, urmrește:

- stabilirea cauzelor în care se aplică procedura specială;
- instituirea unei proceduri speciale unitare, și nu doar a prevederilor unor elemente derogatorii de la procedura obișnuită;
- precizarea expresă acolo unde nu se derogă se aplică normele procedurii obișnuite, avându-se în vedere raportul între normele speciale și normele generale.

1. Acordul de recunoaștere a vinovăției

Introducerea acordului de recunoaștere a vinovăției, chiar limitat la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 7 ani, presupune o schimbare radicală a procesului penal român. Procedura acordului de recunoaștere a vinovăției nu numai că reduce durata judecării cauzei, dar simplifică și activitatea din cadrul urmăririi penale. De altfel, unul din cele mai des întâlnite argumente în favoarea acestei proceduri este acela al avantajului economic care, într-o măsură sau alta, favorizează aproape toate părțile unui proces, dar mai ales statul, care are posibilitatea de a economisi resurse umane esențiale.

Astăzi, mai multe țări europene (Germania, Franța, Belgia, Grecia, Bulgaria, Moldova) au adoptat în legislația lor proceduri care sunt similare sau asemănătoare cu instituția acordului de recunoaștere a vinovăției.

Codul de procedură penală a preluat elemente din sistemul de drept penal francez și german și le-a adaptat la specificul sistemului judiciar românesc.

Fără a neglija drepturile persoanei vătămate, inculpatul are oportunitatea de a negocia cu procurorul condițiile acordului și astfel, de a participa la procesul de luare a deciziei în cadrul stabilirii pedepsei. O asemenea participare promovează demnitatea individului.

Acordul de recunoaștere a vinovăției reprezintă ca o soluție legislativ inovatoare care va asigura soluționarea cauzelor într-un termen optim și previzibil, fiind totodată un remediu pentru eliminarea unei deficiențe majore a sistemului judiciar român, respectiv durata mare a desfășurării procedurilor judiciare.

Ca și judecata efectuată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, judecata pe baza acordului de recunoaștere a vinovăției este o formă abreviată a judecării pentru anumite infracțiuni, de natură să responsabilizeze părțile din proces și să degreveză instanțele de judecată.

Potrivit art. 478 din noul Cod : § (1) În cursul urmăririi penale, după punerea în mișcare a acțiunii penale, inculpatul și procurorul pot încheia un acord, ca urmare a recunoașterii vinovăției de către inculpat.

(2) Efectele acordului de recunoaștere a vinovăției sunt supuse avizului procurorului ierarhic superior.

(3) Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiat atât de către procuror, cât și de către inculpat.

(4) Limitele încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior.

(5) Dacă acțiunea penală s-a pus în mișcare față de mai mulți inculpați, se poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției distinct cu fiecare dintre aceștia, fără a fi adus atingere prezumției de nevinovăție a inculpaților pentru care nu s-a încheiat acord.

(6) Inculpații minori nu pot încheia acorduri de recunoaștere a vinovăției.

Acordul de recunoaștere a vinovăției are ca obiect recunoașterea comiterii faptei și acceptarea încadrării juridice pentru care a fost pus în mișcare acțiunea penală și privește felul și cuantumul pedepsei, precum și forma de executare a acesteia.

Acordul se poate încheia numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 7 ani, și numai atunci când, din probele administrate, rezultă că există suficiente date cu privire la existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și cu privire la vinovăția inculpatului. La încheierea acordului de

recunoașterea a vinovăției, asistența juridică este obligatorie. Acordul de recunoașterea a vinovăției se încheie în formă scrisă. În situația în care se încheie acord de recunoașterea a vinovăției, procurorul nu mai întocmește rechizitoriul cu privire la inculpații cu care a încheiat acordul.

Cu privire la obiectul acordului de recunoașterea a vinovăției art. 479 prevede:

5 Acordul de recunoașterea a vinovăției are ca obiect recunoașterea comiterii faptei și acceptarea încadrării juridice pentru care a fost pus în mișcare acțiunea penală și privește felul și cuantumul pedepsei, precum și forma de executare a acesteia.ö

Potrivit art. 482 : șAcordul de recunoașterea a vinovăției cuprinde:

- a) data și locul încheierii;
- b) numele, prenumele și calitatea celor între care se încheie;
- c) date privitoare la persoana inculpatului, prevăzute la art. 107 alin. (1);
- d) descrierea faptei ce formează obiectul acordului;
- e) încadrarea juridică a faptei și pedeapsa prevăzută de lege;
- f) probele și mijloacele de probă;
- g) declarația expresă a inculpatului prin care recunoaște comiterea faptei și acceptă încadrarea juridică pentru care a fost pus în mișcare acțiunea penală;
- h) felul și cuantumul, precum și forma de executare a pedepsei ori soluția de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat;
- i) semnăturile procurorului, ale inculpatului și ale avocatului.ö

Acordul este supus controlului instanței cu privire la obiectul și la condițiile încheierii, iar în cazul în care acordul de recunoașterea a vinovăției îi lipsește vreuna dintre mențiunile obligatorii sau dacă nu au fost respectate condițiile prevăzute la art. 482 și 483, instanța dispune acoperirea omisiunilor în cel mult 5 zile și sesizează în acest sens conducătorul parchetului care a emis acordul.

Instanța se pronunță asupra acordului de recunoașterea a vinovăției prin sentință, în urma unei proceduri necontradictorii, în edin public, după ascultarea procurorului, a inculpatului și avocatului acestuia, precum și a părții civile, dacă este prezent.

În ceea ce privește soluțiile instanței, potrivit art. 485: ș(1) Instanța, analizând acordul, pronunță una dintre următoarele soluții:

a) admite acordul de recunoașterea a vinovăției și dispune una dintre soluțiile prevăzute de art. 396 alin. (2) - (4), care nu poate crea pentru inculpat o situație mai grea decât cea asupra creia s-a ajuns la un acord, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480 - 482 cu privire la toate faptele reținute în sarcina inculpatului, care au făcut obiectul acordului;

b) respinge acordul de recunoașterea a vinovăției și trimite dosarul procurorului în vederea continuării urmăririi penale, dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480 - 482 cu privire la toate faptele reținute în sarcina inculpatului, care au făcut obiectul acordului, sau dacă apreciază soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat este nejustificat de blând în raport cu gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului.

(2) Instanța poate admite acordul de recunoașterea a vinovăției numai cu privire la unii dintre inculpații.

(3) În situația prevăzută la alin. (1) lit. b), instanța se pronunță din oficiu cu privire la starea de arest a inculpaților.

(4) Dispozițiile art. 396 alin. (9), art. 398 și art. 399 se aplică în mod corespunzător.ö

În ceea ce privește soluționarea acțiunii civile, potrivit art. 486: ș(1) În cazul în care instanța admite acordul de recunoașterea a vinovăției și între părți s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța ia act de aceasta prin sentință.

(2) În cazul în care instanța admite acordul de recunoașterea a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă. În această situație, hotărârea prin care s-a admis acordul de recunoașterea a vinovăției nu are autoritate de lucru judecat asupra întinderii prejudiciului în fața instanței civile.ö

Calea de atac împotriva sentin ei pronun ate asupra acordului de recunoa tere a vinov iei este apelul, care poate fi declarat de procuror i inculpat în termen de 10 zile de la comunicare. Împotriva sentin ei prin care acordul de recunoa tere a fost admis, se poate declara apel numai cu privire la felul i quantumul pedepsei ori la forma de executare a acesteia. La solu ionarea apelului se citeaz inculpatul.

Potrivit dispozi iilor art. 488 alin. (4) Instan a de apel pronun una dintre urm toarele solu ii:

ș a) respinge apelul, men inând hot rârea atacat , dac apelul este tardiv sau inadmisibil ori nefondat;

b) admite apelul, desfiin eaz sentin a prin care acordul de recunoa tere a fost admis numai cu privire la felul i quantumul pedepsei sau la forma de executare a acesteia i pronun o nou hot râre, procedând potrivit art. 485 alin. (1) lit. a), care se aplic în mod corespunz tor;

c) admite apelul, desfiin eaz sentin a prin care acordul de recunoa tere a fost respins, admite acordul de recunoa tere a vinov iei, dispozi iile art. 485 alin. (1) lit. a) i art. 486 aplicându-se în mod corespunz tor.ö